

LATVIJAS REPUBLIKAS SAEIMA

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas
par valstij piederošo 75 % bankas “Citadele” akciju pārdošanas
procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma
termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā
ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un
sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

2015

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas “Citadele” akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

Saturs

Izmantoto saīsinājumu saraksts.....	3
Ievads	5
1. Saeimas dotais uzdevums un Parlamentārās izmeklēšanas komisijas sastāvs.....	6
2. Parlamentārās izmeklēšanas komisijas veiktais darbs	7
2.1. Komisijas darbā iesaistītās personas	7
2.2. Pārskats par Komisijas informācijas pieprasījumiem	8
2.3. Komisijas pārskats par saņemtajām atbildēm.	9
3. Parlamentārās izmeklēšanas komisijas konstatētie fakti.....	10
3.1. Par <i>Parex</i> bankas restrukturizāciju un valsts atbalstu bankai	10
3.2. Par bankas “Citadele” pārdošanu atbilstoši <i>Parex</i> bankas restrukturizācijas plānam.....	19
3.2.1. Par 75 % bankas “Citadele” akciju pārdošanas procesu.....	19
3.2.2. Par bankas “Citadele” akciju pārdošanas cenu	24
3.2.3. Par bankas “Citadele” pārdošanas procesā iesaistīto amatpersonu atbildību	27
3.2.4. Par Valsts kancelejas un Ministru prezidentes L. Straujumas faktisko rīcību...	29
3.2.5. Par FKTK un LB lomu bankas “Citadele” pārdošanas procesā	31
3.3. Par bankas “Citadele” akciju pirkuma līgumā ietvertajiem noteikumiem.....	33
3.4. Par izdevumiem bankas “Citadele” konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā.....	34
3.5. Par Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības bankas lomu.....	36
3.6. Par Gruzijas braucienu	38
4. Parlamentārās izmeklēšanas komisijas secinājumi	38
5. Parlamentārās izmeklēšanas komisijas priekšlikumi	43
Pielikumi:.....	46

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas “Citadele” akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

Izmantoto saīsinājumu saraksts

Akciju pirkuma līgums (tekstā arī – Līgums) – 2014. gada 5. novembrī parakstītais akciju sabiedrības “Citadele banka” akciju pirkuma līgums starp Privatizācijas aģentūru, divpadsmit starptautisku investoru grupu un *Ripplewood Advisors LLC*

a/s – akciju sabiedrība

banka “Citadele” – akciju sabiedrība “Citadele banka”

DP – Drošības policija

ECB – Eiropas Centrālā banka

EK – Eiropas Komisija

EM – Ekonomikas ministrija

ERAB – Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka

ES – Eiropas Savienība

EUR – *euro*, Eiropas Savienības vienotās valūtas vienības nosaukums

FKTK – Finanšu un kapitāla tirgus komisija

FM – Finanšu ministrija

Ieguldījuma līgums – 2008. gada 10. novembrī noslēgtais ieguldījuma līgums starp valsts akciju sabiedrību “Latvijas Hīpotēku un zemes banka”, Latvijas Republiku, *Parex* banku, Valēriju Karginu un Viktoru Krasovicki

Investori – bankas “Citadele” akciju pircēji – 13 (trīspadsmit) juridiskas un fiziskas personas, kas bija pilnvarojusi Timotiju Kolinsu (*Dr. Timothy R. Collins*) noslēgt akciju pirkuma līgumu

IT – informācijas tehnoloģijas

KNAB – Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs

LB – Latvijas Banka

Linklaters – starptautiskais juridiskais birojs *Linklaters LLP*, Privatizācijas aģentūras piesaistītais starptautiskais juridiskais konsultants no 2012. gada 02. decembra līdz 2014. gada 31. decembrim

LRA – 12. Saeimā ievēlētā Latvijas Reģionu apvienība

LVL – Latvijas lati, Latvijas valūtas vienības nosaukums

MK, Ministru kabinets – Latvijas Republikas Ministru kabinets

Nomura – *Nomura International plc*, starptautiska investīciju banka, Privatizācijas aģentūras piesaistītais starptautiskais finanšu konsultants no 2009. gada 25. marta līdz 2013. gada 25. janvārim

NSL – 12. Saeimā ievēlētā partija “No sirds Latvijai”

PA, Privatizācijas aģentūra – valsts akciju sabiedrība “Privatizācijas aģentūra”

Parex banka – akciju sabiedrība “Parex banka”

Parlamentārās izmeklēšanas komisija (tekstā arī – Komisija) – ar Latvijas Republikas Saeimas lēmumu 2014. gada 13. novembrī izveidotā Parlamentārās

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

izmeklēšanas komisija par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

Restrukturizācijas plāns – *Parex* bankas restrukturizācijas plāns (*Parex Bank Restructuring Plan, Version 31/03/2010, updated 07/02/2010, updated 27/02/2014, updated 03/06/2014*), kas Eiropas Komisijā tika iesniegts apstiprināšanai

Reverta – akciju sabiedrība "Reverta"

SAB – Satversmes aizsardzības birojs

SASKAŅA – 12. Saeimā ievēlētā sociāldemokrātiskā partija "Saskaņa"

VIENOTĪBA – 12. Saeimā ievēlētā partija "Vienotība"

Société Générale – starptautiska finanšu pakalpojumu kompānija un banka *Société Générale S.A.*, Privatizācijas aģentūras piesaistītais starptautiskais finanšu konsultants no 2012. gada 02. decembra līdz 2014. gada 31. decembrim

VK – Valsts kontrole

VL-TB/LNNK – 12. Saeimā ievēlētā Nacionālā apvienība "Visu Latvijai!" – "Tēvzemei un "Brīvībai/LNNK"

ZZS – 12. Saeimā ievēlētā Zaļo un Zemnieku savienība

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas “Citadele” akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

Ievads

2015. gada aprīlī tika pabeigta valstij piederošo 75 % bankas “Citadele” akciju pārdošana, kas kopš šī darījuma uzsākšanas izraisīja neatslābstošu sabiedrības interesi. Ņemot vērā to, ka šis darījums ir tieši saistīts ar 2008.–2009. gada ekonomisko un finanšu krīzi un tās rezultātā notikušo *Parex* bankas pārņemšanu un restrukturizāciju, ir svarīgi izvērtēt pārdošanas procesa dalībnieku rīcību – vai darījums ir noticis, **ievērojot valsts un visas sabiedrības intereses, kā arī izvērtēt normatīvo regulējumu.**

Parex bankas pārņemšanas un reorganizācijas procesā valsts ieguldīja 1,734 miljardus EUR. Līdz 2015. gada septembrim valsts atbalsta neatgūtā summa ir 784 miljoni EUR. Ir skaidrs, ka visu ieguldīto naudu atgūt neizdosies. Pēc ekspertu un amatpersonu aplēsēm zaudējumos var nākties norakstīt 500 vai pat 600 miljonus EUR.

Izveidojusies situācija ar *Parex* banku, kura tika uzskatīta par sistēmiski svarīgu institūciju, veicināja iekšzemes kopprodukta nozīmīgu samazināšanos 2009. gadā un turpmākajos gados un būtiski pastiprināja globālās ekonomiskās krīzes izraisīto negatīvo ietekmi uz Latvijas tautsaimniecību un valsts finanšu sistēmu. Ņemot vērā Ministru kabineta veiktos valsts budžeta ieguldījumus bankas glābšanā, ir svarīgi izvērtēt iesaistīto organizāciju un amatpersonu rīcību, restrukturizējot *Parex* banku, kā rezultātā tika izveidota banka “Citadele”, kuras pārdošanas norisi un sasniegto rezultātu ievērojama sabiedrības daļa neuzskata par veiksmīgu.

2014. gada 11. novembrī 34 Saeimas deputāti Saeimas Prezidijam iesniedza lēmuma projektu “Par Parlamentārās izmeklēšanas komisijas izveidošanu”. Ar Saeimas 2014. gada 13. novembra lēmumu tika izveidota Parlamentārās izmeklēšanas komisija **par valstij piederošo 75 % bankas “Citadele” akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā**, kuras mērķis ir sniegt sabiedrībai izvērtējumu par bankas “Citadele” darījuma rezultāta atbilstību valsts un sabiedrības interesēm, kā arī izvērtēt esošo normatīvo regulējumu.

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

1. Saeimas dotais uzdevums un Parlamentārās izmeklēšanas komisijas sastāvs

2014. gada 13. novembrī tika izveidota Komisija šādā sastāvā:

- **Mārtiņš Bondars** (LRA);
- **Inga Bite** (LRA), Komisijas sastāvā līdz 2015. gada 15. janvārim;
- **Ivars Brīvers** (LRA), Komisijas sastāvā no 2015. gada 22. janvāra līdz 2015. gada 3. septembrim;
- **Andrejs Elksniņš** (SASKAŅA);
- **Kārlis Krēsliņš** (VL–TB/LNNK);
- **Gunārs Kūtris** (NSL);
- **Imants Parādnieks** (VL–TB/LNNK);
- **Igors Pimenovs** (SASKAŅA);
- **Edgars Putra** (ZZS), Komisijas sastāvā līdz 2014. gada 4. decembrim;
- **Valters Dambe** (ZZS), Komisijas sastāvā no 2014. gada 4. decembra;
- **Romualds Ražuks** (VIENOTĪBA);
- **Kārlis Šadurskis** (VIENOTĪBA);
- **Silvija Šimfa** (NSL);
- **Jānis Trupovnieks** (ZZS).

Saskaņā ar Saeimas kārtības rulli Parlamentārās izmeklēšanas komisija ievēlēja tās priekšsēdētāju – **Gunāru Kūtri**, priekšsēdētāja biedru – **Jāni Trupovnieku** un sekretāru – **Imantu Parādnieku**.

Komisijai izvirzītais vispārīgais mērķis ir, izanalizējot bankas "Citadele" pārdošanas procesu, atbildēt uz jautājumu – **vai darījums ir noticis valsts un sabiedrības interesēs, kā arī izvērtēt normatīvo regulējumu**.

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

2. Parlamentārās izmeklēšanas komisijas veiktais darbs

2.1. Komisijas darbā iesaistītās personas

1. Lai pildītu Saeimas doto uzdevumu un sasniegtu Komisijai izvirzīto darbības mērķi, komisija ir sanākusi uz 25 (divdesmit piecām) sēdēm. Tajās tika uzklausītas šādu institūciju un organizāciju amatpersonas un viņu sniegtie paskaidrojumi:

- **Uldis Augulis**, labklājības ministrs no 2014. gada 22. janvāra;
- **Guntis Beļavskis**, bankas "Citadele" valdes priekšsēdētājs;
- **Gaidis Bērziņš**, tieslietu ministrs no 2014. gada 21. augusta līdz 2014. gada 5. novembrim;
- **Baiba Broka**, tieslietu ministre no 2014. gada 22. janvāra līdz 2014. gada 6. augustam;
- **Valdis Dombrovskis**, Ministru prezidents no 2009. gada 12. marta līdz 2014. gada 22. janvārim;
- **Vjačeslavs Dombrovskis**, ekonomikas ministrs no 2014. gada 22. janvāra līdz 2014. gada 5. novembrim;
- **Jānis Dūklavs**, zemkopības ministrs no 2014. gada 22. janvāra;
- **Andis Freimanis**, Satversmes aizsardzības biroja direktora vietnieks;
- **Inese Gailīte**, Valsts kancelejas direktora vietniece tiesību aktu lietās, Juridiskā departamenta vadītāja;
- **Andris Grafs**, PA projektu vadītājs;
- **Rihards Kozlovskis**, iekšlietu ministrs no 2011. gada 5. oktobra;
- **Vladimirs Loginovs**, PA valdes priekšsēdētājs no 2014. gada 3. novembra, līdz tam – PA Komercedarbības dienesta vadītājs, kā arī investora piesaistes bankai "Citadele" projekta vadītājs;
- **Jeļena Lebedeva**, FKTK padomes locekle;
- **Anrijs Matīss**, satiksmes ministrs no 2013. gada 1. marta;
- **Dace Melbārde**, kultūras ministre no 2013. gada 31. oktobra;
- **Romāns Naudiņš**, vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs no 2014. gada 27. marta līdz 2014. gada 5. novembrim;
- **Dana Reizniece-Ozola**, ekonomikas ministre no 2014. gada 5. novembra;
- **Pēters Putniņš**, FKTK priekšsēdētāja vietnieks;
- **Edgars Rinkēvičs**, ārlietu ministrs no 2011. gada 5. oktobra;
- **Ilze Skrodele**, Ministru prezidentes L. Straujumas padomniece juridiskajos jautājumos;
- **Ansis Spridzāns**, PA valdes priekšsēdētājs no 2012. gada 11. septembra līdz 2014. gada 3. novembrim;
- **Laimdota Straujuma**, Ministru prezidente no 2014. gada 22. janvāra;

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

-
- **Ints Ulmanis**, Drošības policijas priekšnieka vietnieks;
 - **Raimonds Vējonis**, aizsardzības ministrs no 2014. gada 5. novembra līdz 2015. gada 7. jūlijam;
 - **Andris Vilks**, finanšu ministrs no 2010. gada 3. novembra līdz 2014. gada 5. novembrim;
 - **Elmārs Zakulis**, Latvijas Bankas Finanšu stabilitātes pārvaldes vadītājs;
 - **Kristaps Zakulis**, FKTK priekšsēdētājs.

2.2. Pārskats par Komisijas informācijas pieprasījumiem

2. Komisija ir nosūtījusi 18 (astoņpadsmit) institūcijām un personām pieprasījumu sniegt informāciju un ziņas:
 - Finanšu un kapitāla tirgus komisijai;
 - Latvijas Bankai;
 - Valsts kancelejai;
 - Ekonomikas ministrijai;
 - Finanšu ministrijai;
 - valsts akciju sabiedrībai "Privatizācijas aģentūra";
 - akciju sabiedrībai "Citadele banka";
 - Satversmes aizsardzības birojam;
 - Drošības policijai;
 - Valsts kontrolei;
 - Saeimas deputātam Dzintaram Zaķim;
 - Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam;
 - Ministru prezidentei Laimdotai Straujumai;
 - Eiropas Komisijas Konkurences ģenerāldirektorātam;
 - Eiropas Centrālajai bankai;
 - akciju sabiedrībai "Reverta";
 - Saeimas Nacionālās drošības komisijai;
 - Latvijas Republikas ģenerālprokuroram Ērikam Kalnmeieram.
3. **2015. gada 13. jūlijā** Komisija nosūtīja iesniegumu Latvijas Republikas ģenerālprokuroram Ērikam Kalnmeieram (vēstule Nr.5-dv) par pārbaudes un kriminālprocesa uzsākšanu, pamatojoties uz Parlamentārās izmeklēšanas komisijas 2015. gada 8. jūlija lēmumu un tās rīcībā esošajiem faktiem saistībā ar Ministru prezidentes L. Straujumas un Valsts kancelejas faktisko rīcību bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa gaitā, kā arī par apzināti nepatiesu ziņu sniegšanu Parlamentārās izmeklēšanas komisijai.

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

4. Pārskats par Komisijas sagatavotajām un nosūtītajām vēstulēm katrai norādītajai institūcijai un amatpersonai pievienots galaziņojuma 1. pielikumā.

2.3. Komisijas pārskats par saņemtajām atbildēm.

5. No bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesā iesaistītajām amatpersonām un institūcijām saņemtie paskaidrojumi un sarakste, Komisijas ieskatā, **ne visos gadījumos** ir atzīstama par tādu, kas ir vērsta uz rezultatīvu sadarbību. Lai gan saskaņā ar Parlamentārās izmeklēšanas komisiju likumā noteikto valsts un citu publisko institūciju amatpersonām ir pienākums sniegt Parlamentārās izmeklēšanas komisijai tās uzdevumu veikšanai nepieciešamo informāciju, dažas institūcijas un amatpersonas pieprasīto informāciju ir nosūtījušas tikai pēc atkārtota pieprasījuma (Valsts kanceleja, Ministru prezidente L. Straujuma), bet FKTK, banka "Citadele" un Reverta ir atteikušās sniegt to rīcībā esošo informāciju.
6. Ņemot vērā to, ka **atsevišķos gadījumos Komisijai radās šaubas par tai sniegto ziņu un informācijas patiesumu**, Parlamentārās izmeklēšanas komisija 2015. gada 13. jūlijā vērsās Ģenerālprokuratūrā ar iesniegumu par pārbaudes un kriminālprocesa uzsākšanu.
7. Komisijas darbu būtiski sarežģīja tas, ka ļoti nozīmīgai daļai ar bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesu saistīto dokumentu ir noteikts **ierobežotas pieejamības informācijas** vai **informācijas dienesta vajadzībām** statuss. Tas liedza Komisijai iespēju pilnvērtīgi informēt sabiedrību par izmeklēšanas gaitu. Komisija ir vērsusies pie atbildīgajām valsts institūcijām (EM, PA, Valsts kancelejas) ar lūgumu **deklasificēt** ar bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesu saistītos dokumentus, kā arī paskaidrot saglabāto klasificētās informācijas statusa pamatotību.¹ Tomēr ierobežotas pieejamības statuss joprojām ir saglabāts lielai daļai ar bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesu saistītās informācijas.²
8. Pārskats par institūciju un amatpersonu sniegtajām atbildēm uz Komisijas pieprasījumiem pievienots galaziņojuma 2. pielikumā.

¹ Piemēram, Parlamentārās izmeklēšanas komisijas 2015. gada 30. janvāra vēstule Nr.233.9/19-7-12/15 Privatizācijas aģentūrai.

² Privatizācijas aģentūras valdes priekšsēdētājs V. Loginovs Komisijai sniedza skaidrojumu, ka ierobežotas pieejamības informācijas vai informācijas "Dienesta vajadzībām" statuss ir saglabāts tiem dokumentiem, kas, iespējams, satur komercnoslēpumu vai komerciāli jutīgu informāciju.

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

3. Parlamentārās izmeklēšanas komisijas konstatētie fakti

3.1. Par *Parex* bankas restrukturizāciju un valsts atbalstu bankai

9. Komisija, uzsākot parlamentārās izmeklēšanas procesu, nonāca pie atzinuma, ka, lai dotu vērtējumu par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesu, tā virzību un rezultātiem, ir svarīgi izvērtēt valsts atbalsta sniegšanu *Parex* bankai un bankas restrukturizācijas procesu.
10. 2008. gada 4. novembrī Valsts kancelejā tika saņemts *Parex* bankas vairākuma akcionāru iesniegums ar lūgumu sniegt *Parex* bankai valsts atbalstu. Ministru kabinets 2008. gada 4. novembra sēdē konceptuāli atbalstīja šo priekšlikumu, izvirzot akcionāriem 10 saistošus nosacījumus. Šā atbalsta pasākumu ietvaros Ministru kabinets vispirms piekrita izsniegt *Parex* bankai galvojumu, lai tā veiktu sindicēto kredītu pārfinansēšanu (2009. un 2010. gadā *Parex* banka, izmantojot Valsts kases aizdevumu, veica šo kredītu atmaksu), kā arī subordinētā kapitāla palielināšanai, ņemot vērā tā nepieciešamību *Parex* bankai, bet ne vairāk kā 200 miljonu latu divu gadu laikā. Finanšu ministrija atbilstoši Ministru kabineta uzdevumam³ iesniedza izskatīšanai Ministru kabinetā Ieguldījuma līguma projektu.
11. Pamatojoties uz Ministru kabineta 2008. gada 8. novembra lēmumu⁴, lai nodrošinātu valsts finanšu sistēmas stabilitāti un veiktu *Parex* bankas kontrolpaketes pārņemšanu, 2008. gada 10. novembrī tika parakstīts Ieguldījuma līgums starp valsts akciju sabiedrību "Latvijas Hipotēku un zemes banka", Latvijas Republiku, *Parex* banku, Valēriju Karginu un Viktoru Krasovicki.⁵
12. Ieguldījuma līgumā tika noteikts, ka tā noslēgšanai ir nepieciešama EK atļauja, jo atbilstoši ES tiesību normām ar iekšējo tirgu nav saderīgs nekāds atbalsts, ko piešķir dalībvalsts vai ko jebkādā citā veidā piešķir no valsts līdzekļiem un kas rada vai draud radīt konkurences izkropļojumus, dodot priekšroku konkrētiem uzņēmumiem vai konkrētu preču ražošanai, ciktāl tāds atbalsts iespaido tirdzniecību starp dalībvalstīm.⁶

³ MK 04.11.2008. sēdes protokollēmums "Par a/s "Parex banka"" (protokols Nr. 78., 72.§).

⁴ MK 08.11.2008. sēdes protokollēmums "Par a/s "Parex banka"" (protokols Nr. 79, 27.§).

⁵ **Komentārs.** Valērijs Kargins un Viktors Krasovickis bija *Parex* bankas vairākuma akcionāri, kuriem piederēja 84,83 % akciju kapitāla. 2008. gada septembra beigās *Parex* banka pēc aktīvu apjoma bija otra lielākā banka Latvijā, tās aktīvi veidoja 13,8 % no kopējiem Latvijas banku sektora aktīviem.

⁶ Līguma par Eiropas Savienības darbību konsolidētā versija, 107.panta 1.punkts, 108.panta 1.punkts un 3.punkts.

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

13. Ar a/s "Latvijas Hipotēku un zemes banka" starpniecību tika pārņemta *Parex* banka.⁷ Kā toreiz norādīja FKTK, nepārņemot banku, noguldītājiem būtu jāizmaksā 939,1 milj. EUR (660 milj. LVL)⁸, lai izpildītu Noguldījumu garantiju likumā⁹ noteikto un novērstu citus finanšu sistēmai draudošos riskus. Jāņem vērā, ka šāda aprēķinātā izmaksu maksimālā summa ir saistāma ar likumā izdarītajiem grozījumiem, kas stājās spēkā 2008. gada 16. oktobrī un palielināja garantētās izmaksas lielumu līdz 50 000 EUR, proti, 2,5 reizes.¹⁰ Ja minētie grozījumi nebūtu pieņemti, **izmaksas *Parex* bankas noguldītājiem nepārsniegtu 385,7 milj. EUR jeb 270 milj. LVL.**
14. Ņemot vērā EK 2008. gada 24. novembra lēmumu¹¹, Latvijas valsts apņēmas sešu mēnešu laikā no pirmā valsts atbalsta pasākuma īstenošanas iesniegt Eiropas Komisijai *Parex* bankas pārstrukturēšanas vai likvidācijas plānu, jo saskaņā ar ES tiesību normām¹² EK, sadarbojoties ar dalībvalstīm, pastāvīgi pārskata visus dalībvalstu īstenotos atbalsta pasākumus, kas nepieciešami iekšējā tirgus pakāpeniskai attīstībai vai darbības nodrošināšanai.
15. Ministru kabineta 2009. gada 8. maija sēdē tika atbalstīts ***Parex* bankas restrukturizācijas plāns**¹³, un FM tika uzdots līdz 2009. gada 11. maijam to iesniegt Eiropas Komisijai, ja nepieciešams, saskaņojot ar FKTK, LB un citām iesaistītajām institūcijām.¹⁴
16. Valsts atbalsta īstenošana *Parex* bankai tika uzsākta 2008. gada 11. novembrī – **pirms bankas restrukturizācijas plāna apstiprināšanas MK un EK** – ar Valsts kases veikto 284,6 milj. EUR (200 milj. LVL) depozīta noguldījumu bankas likviditātes nodrošināšanai. Līdz Restrukturizācijas plāna apstiprināšanai Ministru kabinetā 2009. gada martā likviditātes atbalsts jau bija sasniedzis 1242,2 milj. EUR (873 milj. LVL).

⁷ MK 08.11.2008. sēdes protokollēmums "Par a/s "Parex banka"" (protokols Nr. 79, 27.§). Pārņemšana tika īstenota ar 15.12.2008.

⁸ **Komentārs.** Latvija pievienojās *euro* zonai 2014. gada 1. janvārī, līdz tam Latvijas valūtas vienība bija Latvijas lati (LVL). Galaziņojuma tekstā kā atskaites vienība izmantots *euro* (EUR).

⁹ Noguldījumu garantiju likums, Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs, 2008, 22. nr. Saeima 04.06.2015. ir pieņēmusi jaunu Noguldījumu garantiju likumu, kas stājās spēkā ar 01.07.2015.

¹⁰ **Komentārs.** Ar 2008. gada 16. oktobri stājās spēkā grozījumi, kas noteica, ka garantētā noguldījuma apjoms no 20 000 EUR tiek palielināts līdz 50 000 EUR. Minētie grozījumi Noguldījumu garantiju likumā tika izdarīti laikā, kad jau bija sākusies globālā finanšu krīze. Kā viens no pamatojumiem šiem grozījumiem tika minēts arguments, ka tādā veidā būs iespējams nomierināt noguldītājus un nenotiks strauja depozītu (noguldījumu) izņemšana.

¹¹ EK 2008. gada 24. novembra lēmums C(2008) 7554.

¹² Līguma par Eiropas Savienības darbību konsolidētā versija 107.panta 1. punkts, 108. panta 1. punkts un 3. punkts.

¹³ (*Ierobežotas pieejamības informācija.*) *Parex* bankas restrukturizācijas plāns (*Parex Bank Restructuring Plan, Version 31/03/2010, updated 07/02/2010, updated 27/02/2014, updated 03/06/2014*).

¹⁴ MK 08.05.2009. sēdes protokollēmuma "Par akciju sabiedrības "Parex banka" restrukturizācijas plānu" (protokols Nr. 30, 1.§) 1. un 2. punkts.

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

17. Sākotnējais valdības mērķis bija atrast *Parex* bankai investoru, stabilizēt banku un panākt bankas atgriešanos tirgū. Savā galaziņojuma projektā 10. Saeimas izveidotā Parlamentārās izmeklēšanas komisija norādīja, ka MK lēmumi attiecībā uz valsts atbalsta sniegšanas nepieciešamību *Parex* bankai tika pieņemti steigā, ***"neveicot izvērstu analīzi par šīs bankas (glābšanas vai bankrota) ietekmi uz Latvijas tautsaimniecību. (...) Valdība un atbildīgās institūcijas, veicot Parex bankas glābšanu, apzinājās, ka valstij nav ne plāna, ne attiecīgas likumdošanas šādiem gadījumiem, līdz ar to (amatpersonām) pastāvēja neierobežota rīcības brīvība"***.¹⁵

Netika veikta analīze, kas dotu vērtējumu par iespējamiem *Parex* bankas glābšanas scenārijiem, un tas uzskatāms par nozīmīgāko faktoru, kas pieļāva **liela apjoma valsts atbalsta sniegšanu bankai** bez pārliecības par šīs naudas atgūšanas iespējām un tās izmantošanas lietderīgumu. Arī 10. Saeimas izveidotā Parlamentārās izmeklēšanas komisija, atzina, ka ***"...līgums, ar kuru valsts pārņēma kontroli "Parex bankā", bija tikai sākumposms vērienīgam darījumam, kura turpmākajā gaitā "Parex bankā" tika ieguldīti lielāki līdzekļi, un, ka valsts ir uzņēmusies lielākas papildu saistības, nekā to paredzēja sākotnējie Ministru kabineta plāni"***.¹⁶

18. Kritiskus secinājumus par *Parex* bankas pārņemšanu savā 2009. gada Revīzijas ziņojumā¹⁷ izsaka Valsts kontrole, norādot, ka ar *Parex* banku veiktie darījumi ir ietekmējuši valsts ārējā parāda palielinājumu, jo 2010. gada 31. martā Ls 265,3 milj. jeb 17 % no Starptautiskā aizdevuma programmas ietvaros saņemtajiem līdzekļiem izlietoti termiņnoguldījumiem *Parex* bankā sindicēto kredītu atmaksai.¹⁸
19. Komisija uzskata, ka Ministru kabineta lēmumi saistībā ar *Parex* bankas sindicētajiem kredītiem bija pieņemti bez atbilstoša izvērtējuma. *Parex* banka bija noslēgusi divus līgumus ar sindicēto kredītu devējiem – 2007. gada 29. jūnijā par 500 miljonu EUR aizdevumu un 2008. gada 21. februārī par 275 miljonu EUR aizdevumu. Atbilstoši grafikam aizdevumu atdošana *Parex* bankai bija jāuzsāk 2009. gadā. Ņemot vērā to, ka valsts kopš 2008. gada 15. decembra bija kļuvusi par lielāko bankas akcionāru (a/s "Latvijas Hipotēku un zemes banka" līdzdalība bija 85,15 %), MK bija jāpieņem lēmums par šiem kredītiem. Valdība vispirms atbalstīja galvojuma sniegšanu abiem aizdevumiem (2009.

¹⁵ Turpat.

¹⁶ Turpat.

¹⁷ Valsts kontroles 2009. gada atzinums "Par Latvijas Republikas 2008. gada pārskata par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetu finanšu revīzijas rezultātiem".

¹⁸ Turpat, 126.punkts.

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

-
- gada 16. un 17. februārī), kas tādējādi arī tika uzskatīts par valsts atbalstu. Pēc tam – 2009. gada 10. martā, vēl **pirms Parex bankas restrukturizācijas plāna pieņemšanas – MK atbalstīja sindicēto kredītu atmaksu** trijos maksājumos, pēdējo maksājumu veicot 2011. gada maijā. Komisijas rīcībā esošā informācija liecina, ka **valdība nemēģināja panākt citu vienošanos ar kreditoriem**, kas, ņemot vērā uzsākto Parex bankas pārņemšanu, iespējams, būtu novedusi pie valsts budžetam labvēlīgāka risinājuma un, iespējams, ļautu saņemt augstāku cenu par bankas "Citadele" akcijām.
20. Parex bankas restrukturizācijas plāns¹⁹ paredzēja, ka valsts atbalsts Parex bankai kopumā drīkst sasniegt 2 134,3 milj. EUR (1 500 milj. LVL).²⁰ Vislielākais valsts atbalsts Parex bankai bija 2009. gadā, kad tas sasniedza **1 733,9 milj. EUR** jeb 1 218,6 milj. LVL.²¹
21. Uz 2015. gada 20. aprīli valsts atbalsts ir samazināts līdz **784 milj. EUR** (banka "Citadele" un Reverta kopā)²², proti, no valsts atbalsta nebija atgūti 45 %. Pašlaik valsts atbalsta sadalījums ir šāds:²³
- ieguldījums bankas "Citadele" subordinētajā kapitālā – 35 milj. EUR (4,5 % no kopējā neatgūtā valsts atbalsta);
 - ieguldījums Revertas pamatkapitālā – 294 milj. EUR (37,5 % no kopējā neatgūtā valsts atbalsta);
 - FM depozīts un ieguldījums Revertas obligācijās – 455 milj. EUR (58 % no kopējā neatgūtā valsts atbalsta).
22. Par valsts atbalsta izmantošanu kopš 2008. gada valsts budžetā procentu un citos maksājumos ir saņemti **292,68 milj. EUR**, tajā skaitā bankas "Citadele" veiktie maksājumi ir 49,14 milj. EUR.²⁴
23. Kopējais valsts atbalsts bankai "Citadele" 2010. gadā, uzsākot bankas pārdošanas procesu, bija 377,90 milj. EUR (t.i., 22,8 % no kopējā valsts atbalsta atbilstoši Parex bankas restrukturizācijas plānam). Līdz 2015. gada 20. aprīlim

¹⁹ (Ierobežotas pieejamības informācija.) Parex Bank Restructuring Plan, Version 31/03/2010, update 07.07.2010, update 27.02.2014, update 03.06.2014.

²⁰ **Komentārs.** Tāds bija maksimālais pieļaujamais valsts atbalsta lielums Parex bankai īstermiņa likviditātes nodrošināšanai, kas 2010. gadā tika apstiprināts Restrukturizācijas plānā. Tā kā restrukturizācija paredzēja bankas "Citadele" izveidošanu un 2012. gadā tika reģistrēta Reverta, izbeidzot Parex bankas pastāvēšanu, valsts atbalsta noteikumi ir attiecināmi uz banku "Citadele" un Revertu, kurai nav licences (atļaujas) kredītiestādes darbībai.

²¹ 4.pielikums. Pārskats par valsts atbalstu Parex bankai, bankai "Citadele" un Revertai no 2008. līdz 2015. gadam.

²² <http://pa.gov.lv/parex-bankas-restrukturizacija/citadele-banka/>

²³ Privatizācijas aģentūras dati, kas Komisijai iesniegti 2015. gada 10. septembrī.

²⁴ 4.pielikums. Pārskats par valsts atbalstu Parex bankai, bankai "Citadele" un Revertai no 2008. līdz 2015. gadam.

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas “Citadele” akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

bija atgūti 342,16 milj. EUR izsniegtā valsts atbalsta, kā arī saņemti procentu maksājumi – 49,14 milj. EUR.²⁵

Līdz 2017. gadam banka “Citadele” paredz atmaksāt atlikušo valsts atbalsta summu 34,74 milj. EUR un procentus par to.²⁶

24. Apstiprinot *Parex* bankas restrukturizācijas plānu, EK un Ministru kabinets atzina, ka valsts atbalstu atgūt pilnībā nebūs iespējams, jo “...*ir pietiekami skaidri saprotams, ka Revertai tās likvidācijas brīdī būs negatīvs pašu kapitāls*”.²⁷ Līdzīgi bija ekspertu un politiķu vērtējumi par valsts atbalsta atgūšanas iespējamo rezultātu no bankas “Citadele” pārdošanas.²⁸
25. Komisija uzskata, ka *Parex* bankas pārņemšanas process, tā sagatavošana un norise līdz šim nav tiesiski, ekonomiski un politiski izvērtēta un nav veikta šajā darījumā iesaistīto valsts iestāžu un amatpersonu darbības un lēmumu analīze, kā arī nav vērtēta šīs darbības un lēmumu ietekme uz finanšu sistēmu un tautsaimniecību. Šādu **novērtējumu nesniedza arī 10. Saeimas izveidotā Parlamentārās izmeklēšanas komisija**, kuras darbība tika izbeigta pēc triju mēnešu darba (2011. gada 19. maijā) bez galaziņojuma iesniegšanas.

2009. gada 16. oktobrī tika uzsākts kriminālprocess Nr.12812002209 par valsts amatpersonu iespējami prettiesisku rīcību, sniedzot valsts atbalstu *Parex* bankai tās pārņemšanas procesā. Ģenerālprokuratūras Sevišķi svarīgu lietu izmeklēšanas nodaļas virsprokurora M. Adlera veikto *Parex* bankas akciju kontrolpaketes pārņemšanas, bankas finansiālā stāvokļa stabilitātes un valsts īstenoto pasākumu bankas likviditātes nodrošināšanai pārbaudi minētajā kriminālprocesā nevar vērtēt par pietiekami izsmeļošu, kas sniegtu atbildes uz visiem jautājumiem. Lēmums par kriminālprocesa izbeigšanu galvenokārt bija

²⁵ Turpat.

²⁶ Privatizācijas aģentūras sniegtā informācija, Komisijas 2015. gada 10. septembra sēdes stenogramma.

²⁷ *Commission Decision of 15.09.2010 on the State Aid C26/2009 which Latvia is planning to implemente for the restructuring of AS Parex banka, (110.p.)*

http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_c26_2009

(Ierobežotas pieejamības informācija.) *Parex Bank Restructuring Plan, Version 31/03/2010, update 07.07.2010, update 27.02.2014, update 03.06.2014.*

²⁸ “Godmanis: Citadeles pārdošanas cena ir pārāk zema”, 2014. gada 5. novembris,

<http://www.lsm.lv/lv/raksts/ekonomika/zinas/godmanis-citadeles-pardoshanas-cena-ir-parak-zema.a105103/>

“(Vjačeslavs) Dombrovskis: valsts nevar cerēt atgūt visu “Citadelē” ieguldīto”, 2014. gada 16. jūlijs,

<http://nra.lv/politika/121327-dombrovskis-valsts-nevar-ceret-atgut-visu-citadele-ieguldito.htm>

“Rungainis: teorētiski saglabājas iespēja atgūt visu valsts ieguldīto naudu *Parex* bankā”, 2010. gada 22. marts,

<http://nra.lv/ekonomika/19118-rungainis-teoretiski-saglabajas-iespeja-atgut-visu-valsts-ieguldito-naudu-parex-banka.htm>

“*Parex* glābšanas bilance: valsts zaudējusi vismaz 200 miljonus latu”, 2012. gada 6. marts,

http://www.delfi.lv/business/bankas_un_finanses/parex-glabsanas-bilance-valsts-zaudejusi-vismaz-200-miljonus-latu.d?id=42184406

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

balstīts uz FM, FKTK un LB atzinumiem un viedokļiem, kā arī šo iestāžu amatpersonu liecībām, bet tieši šīs amatpersonas bija tās, kas organizēja un veica *Parex* bankas pārņemšanas procesu.²⁹

Komisija atzīst, ka līdz šim nav veikts kompetents *Parex* bankas pārņemšanas rezultāta izvērtējums.

26. *Parex* bankas pārņemšana kā darījums, kas bija ļoti būtisks Latvijas Republikas budžetam, atstāja negatīvu iespaidu uz ekonomisko izaugsmi un pasliktināja Latvijas iedzīvotāju dzīves līmeni, un tā arī nebija izvērtēts. To, ka 2008.–2009. gada finanšu un *Parex* bankas krīzei bija ietekme uz ekonomisko un sociālo situāciju valstī, apliecina, piemēram, Eiropas Sociālo lietu komitejas 2013. gadā publicētais pētījums.³⁰
27. Valsts iestādes un amatpersonas pirms *Parex* bankas pārņemšanas uzsākšanas nebija detalizēti un vispusīgi izvērtējušas iespējamo un maksimālo valsts atbalsta lielumu, nebija veikušas risku analīzi un nebija sagatavojušas iespējamus attīstības scenārijus pēc *Parex* bankas pārņemšanas. Ministru kabinetam nebija aplēšu par pārņemšanas un tai sekojošās bankas restrukturizācijas ietekmi uz valsts budžetu un tautsaimniecību, kā arī nebija analīzes par to, kā budžetu un tautsaimniecību ietekmētu lēmums *Parex* banku nepārņemt. Visa informācija vairāk liecina par to, ka krīzes risinājums tika meklēts haotiski.

Valdība neizvērtēja iespēju reorganizēt *Parex* banku par attīstības banku, lai gan šādas finanšu institūcijas izveides nepieciešamība tika rosināta.

28. Komisija iepazinās ar publikācijām un dokumentiem par Islandes finanšu krīzi, kura sākās 2008. gada septembrī, un šīs valsts pieredzi banku un finanšu sistēmas glābšanā.³¹ Islandē speciālā izmeklēšanas komisija tika izveidota nekavējoties – krīzes laikā 2008. gada decembrī – un jau 2010. gada 12. aprīlī Islandes parlamentā tika iesniegts ziņojums³², kas analizēja triju lielāko valsts banku bankrota un finanšu krīzes cēloņus.

²⁹ Latvijas Republikas 10. Saeimas izveidotās Parlamentārās izmeklēšanas komisijas sakarā ar iespējamām pretlikumīgām darbībām a/s "Parex banka" pārņemšanas un restrukturizācijas procesā galaziņojums. Sagatavots 2011. gada 24. maijā.

³⁰ J.Kajaks. Pētījums par ekonomisko un sociālo situāciju Baltijas valstīs: Latvija. Eiropas Sociālo lietu komiteja, 2013. Publicēts <http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/qe-30-12-151-lv-c.pdf>.

³¹ *Gambling Debt. Iceland's Rise and Fall in the Global Economy*. Edited by E. Paul Durrenberger and Gisli Palsson. University Press of Colorado, 2015. ISBN: 978-1-60732-334-1.

³² *Report of the Special Investigation Commission*. Publicēts http://www.mfa.is/media/MFA_pdf/Fact-Sheet---Report-of-the-SIC-June.pdf

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

Komisija atzīst, ka **finanšu krīzes cēloņi Latvijā** bija tie paši, kas citās attīstības valstīs, proti:

- banku īpašnieku un menedžmenta nepietiekamais izglītības un zināšanu līmenis par darījumiem ar atvasinātajiem finanšu instrumentiem;
- finanšu tirgus uzraudzību un regulēšanu (likumību) nodrošinošo institūciju nespēja prognozēt krīzes iespējamību bankās un individuālo banku izraisīto problēmu ietekmi uz finanšu sistēmu;
- banku agresīvā attīstības politika 2004.–2006. gadā, neatbilstoši strauja izaugsme un darījumu pieaugums globālajos tirgos;
- vispārējs iedzīvotāju zināšanu trūkums par finanšu instrumentiem un darījumiem ar komplicētiem finanšu instrumentiem, nepietiekama izpratne par darījumu riskiem.

Islandes valdības un parlamenta rīcība apliecināja, ka lēmums par bankas vai banku glābšanu jāpieņem nekavējoties, vienlaikus tas ir jāpamato ar precīziem aprēķiniem un valsts atbalsta iespējamās ietekmes uz budžetu un tautsaimniecību scenāriju analīzi.

29. Komisijai bija svarīgi pārzināt galvenos *Parex* bankas restrukturizācijas plānā paredzētos pasākumus, jo no tā izrietēja pienākums pārdot banku "Citadele". *Parex* bankas restrukturizācija *de facto* tika uzsākta 2009. gada sākumā – kad 25. februārī starp PA un valsts akciju sabiedrību "Latvijas Hipotēku un zemes banka" tika noslēgts akciju pirkuma līgums, ar kuru Privatizācijas aģentūra valsts uzdevumā no "Latvijas Hipotēku un zemes bankas" nopirka visas tai piederošās *Parex* bankas akcijas (85,15 % no *Parex* bankas pamatkapitāla).³³
30. Ministru kabinets 2009. gada 8. maija sēdē atbalstīja *Parex* bankas restrukturizācijas plānu.³⁴ FM 2009. gada 11. maijā šo plānu iesniedza Eiropas Komisijai. EK 2009. gada 29. jūlijā paziņoja savu lēmumu C(2009) 5921 par Eiropas Kopienas Dibināšanas līguma 88. panta otrajā daļā noteiktās procedūras uzsākšanu attiecībā uz valsts atbalsta procedūrām (faktiski tika uzsākta izmeklēšana par *Parex* bankas restrukturizācijas plānu).³⁵
31. Ņemot vērā EK ieteikumus un komentārus, FM 2009. gada 4. septembrī Eiropas Komisijai iesniedza **precizēto** *Parex* bankas restrukturizācijas plānu. Saskaņā ar Papildus saprašanās memorandu starp Eiropas Savienību un Latvijas

³³ MK 24.02.2009. sēdes protokollēmuma "Par akciju sabiedrību "Parex banka"" (protokols Nr. 14, 1.§) 3. punkts.

³⁴ MK 08.05.2009. sēdes protokollēmuma "Par akciju sabiedrības "Parex banka" restrukturizācijas plānu" (protokols Nr. 30, 1.§) 1. un 2. punkts.

³⁵ Valsts kontroles 2010. gada 6. oktobra Revīzijas ziņojums par Latvijas Republikas 2009. gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem, 231.1. punkts

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

-
- Republiku³⁶ līdz 2010. gada marta beigām bija jābūt izstrādātam un Eiropas Komisijā iesniegtam tādām *Parex* bankas restrukturizācijas plānam, kas saturētu detalizētu skaitlisko informāciju un analīzi. Tika noteikts, ka priekšroka dodama pārstrukturētās bankas atbilstošas kapitalizācijas nodrošināšanai un stabilai tās vadībai, lai panāktu finanšu stabilitātes un noguldītāju uzticības saglabāšanu. Tāpat memorandā bija paredzēts, ka līdz 2010. gada marta beigām valdība sagatavos un iesniegs Saeimai nepieciešamās izmaiņas tiesību aktos, lai *Parex* banka varētu pārtraukt procentu maksājumus par subordinēto kapitālu, par ko tā bija noslēgusi līgumus pirms valsts iesaistīšanās bankas kapitālā.³⁷
32. Ministru kabineta 2010. gada 19. janvāra sēdē³⁸ tika atbalstīts konsultāciju pakalpojumu līgums ar *Nomura*. (*Ierobežotas pieejamības informācija*.)
Izpildot šo lēmumu, Privatizācijas aģentūra 2010. gada 25. janvārī, vienlaikus ar vienošanos par 2009. gada 25. marta līguma izbeigšanos, noslēdza jaunu konsultāciju pakalpojuma līgumu ar *Nomura*, kurā tika noteikti konsultanta pienākumi un viņa atlīdzība.
33. (*Ierobežotas pieejamības informācija*.)
34. Saskaņā ar Restrukturizācijas plānu 2010. gada 1. jūnijā tika nolemts dibināt un reģistrēt jaunu kredītiestādi³⁹ – akciju sabiedrību "Citadele banka". 2010. gada 30. jūnijā komercreģistrā tika reģistrēta banka "Citadele", kuras vienīgais dibinātājs bija Privatizācijas aģentūra. 2010. gada 1. augustā banka "Citadele" uzsāka darbību atbilstoši saņemtajai kredītiestādes licencei (atļaujai), ko bija izsniegusi FKTK. Komisija norāda, ka Eiropas Komisijas apstiprinājumu Restrukturizācijas plāns saņēma tikai 2010. gada 15. septembrī.
35. Ministru kabinets tiešā veidā iesaistījās *Parex* bankas pārvaldībā (faktiski – bankas pārdošanas mēģinājumā un turpmākajā restrukturizācijā). (*Ierobežotas pieejamības informācija*.)
36. Ņemot vērā *Parex* bankai un bankai "Citadele" sniegtā valsts atbalsta raksturu, EK ir pieņēmusi vairākus lēmumus. Sākotnēji glābšanas atbalsts tika īslaicīgi apstiprināts ar trijiem EK lēmumiem⁴⁰, bet 2010. gada 15. septembrī Eiropas

³⁶ 22.02.2010. Eiropas Savienības un Latvijas Republikas Saprašanās memoranda otrā papildinājuma I pielikuma C. daļas otrais punkts.

³⁷ Turpat.

³⁸ (*Ierobežotas pieejamības informācija*.) MK 19.01.2010. sēdes protokollēmuma "Par akciju sabiedrību "Parex banka"" (protokols Nr. 4, 60§) 3. punkts.

³⁹ MK 01.06.2010. sēdes protokollēmuma "Par akciju sabiedrību "Parex banka"" (protokols Nr.28, 57.§).

⁴⁰ EK 2008. gada 24. novembra lēmums lietā NN 68/2008 Valsts atbalsta pasākumi AS "Parex banka";
EK 2009. gada 11. februāra lēmums lietā NN 68/2008 Izmaiņas valsts atbalsta pasākumos AS "Parex banka";

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

-
- Komisija pieņēma galīgo lēmumu par valsts atbalsta sniegšanu *Parex* bankai, nosakot šādas prasības: tiek atjaunota atbalsta saņēmēja dzīvotspēja ilgtermiņā, tiek nodrošināts atbilstīgs un samērīgs sloga sadalījums, tiek veikti pasākumi konkurences traucējumu ierobežošanai, un tiek veidota konkurētspējīga banku nozare.
37. 2014. gada 16. aprīlī Eiropas Komisija uzsāka oficiālu izmeklēšanu,⁴¹ pamatojoties cita starpā uz to, ka Latvija nav izpildījusi pienākumu pārdot bankas "Citadele" ieguldījumu pārvaldības virzienu līdz 2013. gada 30. jūnijam bez atsavināšanas pilnvarnieka vai līdz 2013. gadam 31. decembrim, ieceļot atsavināšanas pilnvarnieku.
38. Lai novērstu Eiropas Komisijas uzsāktās izmeklēšanas procedūras iespējamās negatīvās sekas, Latvijas puse uzņēmās papildu saistības, proti: Latvija un banka "Citadele" apņēmas darīt visu iespējamo, lai pēc iespējas ātrāk saņemtu saistošus piedāvājumus attiecībā uz visas Latvijas Republikai piederošās līdzdalības bankā "Citadele" (arī ieguldījumu pārvaldības virzienā) pārdošanu atbilstoši modificētam laika grafikam⁴². Līdz ar to šādos apstākļos Latvijas pusei bija neiespējami lūgt bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa pagarinājumu, un Latvijas puse to arī nedarīja. Vienlaikus Eiropas Komisija 2014. gada galīgajā lēmumā apstiprināja, ka *Parex* bankai un bankai "Citadele" sniegtā atbalsta pasākumi atbilst iekšējā tirgus regulējumam, un izmeklēšanu izbeidza.
39. Komisijai bija būtiski noskaidrot, vai Latvijas valsts pārstāvji bija vērsušies EK ar lūgumu atļaut banku "Citadele" pārveidot par attīstības banku vai citu valsts īpašumā saglabājamu finanšu institūciju, kā arī kādos apstākļos un ar kādiem priekšnosacījumiem Eiropas Komisija šādu risinājumu akceptētu.⁴³ Kā norāda EK Konkurences ģenerāldirektorāts, Latvija šādu piedāvājumu neiesniedza, bet, ja Latvija būtu piedāvājusi šādu risinājumu, EK to skatītu visaptveroša piedāvājuma kontekstā – kopā ar Restrukturizācijas plānu un saistošajiem pienākumiem, kas atbilst Banku darbības paziņojumā (*Banking Communication*) noteiktajām prasībām.⁴⁴
40. Saskaņā ar Ministru kabineta 2011. gada 22. novembra lēmumu un izpildot 2011. gada 28. decembra *Parex* bankas ārkārtas akcionāru sapulces lēmumu par labprātīgu atteikšanos no bankai izsniegtās kredītiestādes licences, FKTK 2012.

EK 2009. gada 11. maija lēmums lietā NN 189/2009 Izmaiņas valsts atbalsta pasākumos AS "Parex banka".

⁴¹ EK lēmums (ES) 2015/162 par valsts atbalstu SA.36612 (2014/C) (ex 2013/NN), ko Latvija īstenojusi attiecībā uz *Parex* banku.

⁴² EK Konkurences ģenerāldirektorāta 2015. gada 15. septembra vēstule COMP/AJF/CS/BB/2015/0807035.

⁴³ Komisijas 2015. gada 14. maija vēstule Nr.233.9/19-17-12/15 EK Konkurences ģenerāldirektorātam.

⁴⁴ EK Konkurences ģenerāldirektorāta 2015. gada 15. septembra vēstule COMP/AJF/CS/BB/2015/0807035.

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

gada 15. martā anulēja *Parex* bankas kredītiestādes licenci. No tā brīža tika mainīts *Parex* bankas nosaukums uz "akciju sabiedrība "Reverta"", kas turpināja darboties trijos galvenajos virzienos: kredītu restrukturizācija, parādu atgūšana un nekustamo īpašumu pārvaldīšana.

41. Uz 2015. gada 1. septembri Privatizācijas aģentūras (valsts) īpašumā bija 84,15 % *Reverta* akciju, ERAB piederēja 12,74 % *Reverta* akciju, bet pārējiem akcionāriem kopā bija 3,11 % akciju.

3.2. Par bankas "Citadele" pārdošanu atbilstoši *Parex* bankas restrukturizācijas plānam

3.2.1. Par 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesu

42. **Bankas "Citadele" pārdošanas sākums** ir saistāms ar bankas reģistrāciju komercreģistrā 2010. gada 30. jūnijā, kad PA kopā ar *Nomuru* uzsāka bankas "Citadele" pārdošanu atbilstoši Restrukturizācijas plānam. Komisija, vērtējot bankas "Citadele" pārdošanas procesu, to iedalīja divos posmos: no 2010. gada jūnija līdz 2013. gada jūlijam (PA un valdības konsultants bija *Nomura*) un no 2013. gada 16. jūlija līdz darījuma pabeigšanai 2015. gada 20. aprīlī (PA un valdības konsultants bija *Société Générale*).
43. Laikā no 2010. gada jūnija *Nomura* uzsāka gatavot bankas "Citadele" pārdošanas piedāvājumu, veica tirgus izpēti un tikās ar vairākiem iespējamiem bankas pircējiem. Atbilstoši konsultanta *Nomura* analīzei un rekomendācijai un Ministru kabineta 2011. gada 27. decembra lēmumam⁴⁵, bankas "Citadele" akciju pārdošana tika atlikta. Pamatojums – **nepiemērota situācija šādu darījumu veikšanai starptautiskajos finanšu tirgos**. Pēc līdzīgas *Nomura* rekomendācijas un pamatojuma Ministru kabinets arī 2012. gada 6. novembrī⁴⁶ **nolēma neatsākt bankas "Citadele" akciju pārdošanu**.
44. Komisijas veiktā informācijas analīze liecina, ka Eiropas un citos starptautiskajos finanšu tirgos laikā no 2006. gada līdz 2012. gadam tika veikti regulāri banku pirkšanas-pārdošanas darījumi.⁴⁷ Komisija kā *Parex* bankas

⁴⁵ (*Ierobežotas pieejamības informācija*.) MK 27.12.2011. sēdes protokollēmums "Par akciju sabiedrību "Citadele banka" un "Parex banka" pārdošanas stratēģiju" (protokols Nr. 76, 66.§).

⁴⁶ (*Ierobežotas pieejamības informācija*.) MK 06.11.2012. sēdes protokollēmums "Par akciju sabiedrības "Citadele banka" pārdošanas stratēģiju" (protokols Nr. 62, 41.§).

⁴⁷ **Komentārs.** Eiropā laikā no 2009. gada līdz 2011. gadam tika veikti regulāri banku pievienošanas (M&A), pārdošanas un nacionalizācijas darījumi. EK statistikas dati liecina, ka laikā no 2006. gada līdz 2010. gadam ES ir reģistrēti 537 darījumi ar bankām. Populārākie darījumi pēc 2008. gada finanšu krīzes saistāmi ar *Northern Rock plc* (2011., Lielbritānija), *Dunfermline Building Society* (2009., Lielbritānija), *Chesham Building Society* (2010., Lielbritānija), *Banko Privado Portugues* (2010., Portugāle), *Caja Sur* (2010., Spānija), *Bankia* (2010., Spānija).

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas “Citadele” akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

restrukturizācijai līdzīgu norāda Lielbritānijas bankas *Northern Rock plc*⁴⁸ pārdošanu *Virgin Money*, ko uzsāka 2011. gada jūnijā pēc bankas aktīvu sadalīšanas “labajos” un “sliktajos” aktīvos. Komisija uzskata, ka finanšu tirgos **pieredze valsts atbalsta sniegšanā un banku glābšanā ES bija jau pirms lēmuma par Parex bankas sadalīšanu.** *Northern Rock* finansiālo problēmu izcelsme bija līdzīga kā *Parex* bankai – riskantu hipotekāro kredītu izsniegšana, investīcijas ASV hipotekāro kredītu atvasinātajos finanšu instrumentos, ASV investīciju bankas *Lehman Brother* kā partnera izmantošana līdz 2008. gadam. Uzsākot *Northern Rock* “labās” bankas pārdošanu, piecu mēnešu laikā bija saņemti deviņi pilnvērtīgi piedāvājumi, un 2011. gada 17. novembrī banku iegādājās *Virgin Money*, apsolut samaksāt par restrukturizācijas procesā nodalītajiem “labajiem” bankas aktīviem 1,2 miljardus EUR. Informācija par *Northern Rock* problēmām bija pieejama medijos kopš 2007. gada sākuma – vairāk nekā gadu pirms *Parex* bankas krīzes. Notikumu secība liecināja par analogisku situācijas attīstību Latvijā. Vērtējot pārdošanas procesu, izriet secinājums, ka ***Parex* bankas restrukturizācija un bankas “Citadele” pārdošana ir noritējusi lēni,** salīdzinot ar *Northern Rock* darījuma ilgumu⁴⁹ vai Islandes parlamenta un valsts institūciju pieņemtajiem lēmumiem finanšu krīzes laikā.⁵⁰

Komisija uzskata, ka 2011. un 2012. gadā PA un valdība neveica analīzi par *Nomuras* ieteikumu pārtraukt pārdošanu, neizvērtēja šāda lēmuma ietekmi uz EK akceptēto pārdošanas gala termiņu un valsts atbalsta izbeigšanas noteikumiem.

45. Tikai 2013. gada 16. jūlijā – pēc **16 mēnešu pārtraukuma** – Ministru kabinets **atsāka bankas “Citadele” akciju pārdošanu,** nolemjot uzsākt investoru piesaisti.⁵¹

⁴⁸ Interneta avoti par *Northern Rock plc*

<http://www.ft.com/cms/s/0/2abdeb34-fda8-11e1-8e36-00144feabdc0.html#axzz3mByssBIZ>

<http://www.bbc.com/news/business-15769886>

https://en.wikipedia.org/wiki/Northern_Rock

⁴⁹ **Komentārs.** PA jau kopš 2010. gada bija piesaistījusi starptautisku finanšu konsultantu – *Nomura* (pārtrauca līgumu ar 2013. gada 25. janvāri), kopš 2013. gada oktobra – *Société Générale* un juridiskais konsultants *Linklaters*.

⁵⁰ *Report of the Special Investigation Commission.* Publicēts http://www.mfa.is/media/MFA_pdf/Fact-Sheet--Report-of-the-SIC-June.pdf.

Komentārs. Islandes parlamenta izveidotā Īpašā izmeklēšanas komisija darbu uzsāka 2008. gada decembrī – pašā finanšu krīzes sākumā. Tās galvenais uzdevums bija sniegt analīzi par to, kas noveda pie triju Islandes komercbanku kraha, kā arī sniegt priekšlikumus valdībai, lai stabilizētu valsts finanšu tirgu. 2010. gada 12. aprīlī Islandes Parlamentā tika iesniegts Īpašās izmeklēšanas komisijas ziņojums, kura ieteikumi tika izmantoti jau tā gatavošanas laikā. Islandi var uzskatīt par piemēru, kas detalizēti atklāj ieguvumus, ja parlamenta un valsts institūciju rīcība finanšu krīzes situācijā ir ātra un saskaņota.

⁵¹ (*Ierobežotas pieejamības informācija.*) MK 16.07.2013. sēdes protokollēmums “Par akciju sabiedrību “Citadele banka” un akciju sabiedrības “Reverta” pārvaldību un pārdošanu” (protokols Nr. 40, 48.§).

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

Komisijas ieskatā šāda Ministru kabineta rīcība neveicināja konkurenci starp investoriem un nevarēja nodrošināt izdevīgākā piedāvājuma saņemšanu par valstij piederošajām 75% bankas „Citadele” akcijām.

46. 2013. gada 22. oktobrī Ministru kabinets atbalstīja finanšu konsultanta atlases komisijas ieteikumu slēgt līgumu ar starptautisko investīciju banku *Société Générale*, kuras uzdevums bija noteikt valstij labāko investoru piesaistes modeli bankai "Citadele", kā arī veikt investoru piesaisti. Kā juridiskais konsultants tika izvēlēts starptautiskais juridiskais birojs *Linklaters*.⁵²
47. 2013. gada 21. novembrī EM izveidoja **bankas "Citadele" investoru piesaistes uzraudzības komiteju** ar mērķi uzraudzīt investoru piesaistes procesu un risināt stratēģiskos jautājumus, kā arī koordinēt iesaistīto pušu viedokļu apmaiņu **pirms MK lēmumu pieņemšanas**. Komiteju vadīja ekonomikas ministrs Daniels Pavļuts, tās sastāvā bija iekļauti Ekonomikas ministrijas, Ministru prezidentes biroja, Tieslietu ministrijas un Finanšu ministrijas pārstāvji. Komitejas darbā kā pieaicinātās personas piedalījās PA, ERAB, bankas "Citadele" pārstāvji. Komisijai bija iespēja iepazīties ar 10 (desmit) bankas "Citadele" investoru piesaistes uzraudzības komitejas protokoliem un tiem pievienoto dokumentu kopijām. No tiem var secināt, ka komitejai minētos dokumentus galvenokārt bija gatavojis un iesniedzis finanšu konsultants *Société Générale* un juridiskais konsultants *Linklaters*.
48. 2013. gada 17. decembrī Ministru kabinets atbalstīja bankas "Citadele" investoru piesaistes stratēģiju⁵³, kā arī noteica akciju pārdošanas pamatmērķus. Stratēģija paredzēja iespēju bankas akcijas pārdot tiešā pārdošanas procesā stratēģiskajam investoram vai arī izmantot akciju sākotnējo piedāvājumu biržā. 2014. gada 26. maijā Ministru kabinets pieņēma lēmumu, ka potenciālo investoru pretendentu iesniegtie piedāvājumi tiks vērtēti pēc atbilstības **četrām kritēriju grupām – cena, darījuma nosacījumi, investora kvalitāte un bankas attīstības redzējums**. Izvērtējot investoru piesaistes stratēģiju, ar to saistītos dokumentus un konsultanta ziņojumus, Komisijai neradās pārliecība, ka 2013. vai 2014. gadā būtu bijušas reāli iespējamās kādas veiksmīgas darbības, lai piesaistītu investorus, veicot akciju pārdošanu biržā. Galvenais biržas jeb IPO izmantošanas trūkums ir tas, ka šāda darījuma īstenošanai nepieciešami vismaz

⁵² Līgums ar finanšu konsultantu *Société Générale* un juridisko konsultantu *Linklaters* noslēgts 2013. gada 02. decembrī.

⁵³ MK 17.12.2013. sēdes protokollēmums "Par akciju sabiedrību "Citadele banka"" (protokols Nr. 67, 144.§).

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas “Citadele” akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

12 mēneši⁵⁴. Visu bankas “Citadele” akciju paketi pārdot būtu iespējams tikai lielos starptautiskos vērtspapīru tirgos, piemēram, Londonas Fondu biržā vai Vācijas biržā. Kā liecina prakse, IPO sagatavošanai un iekļaušanai Londonas Fondu biržas sarakstā ir nepieciešami 18–24 mēneši.

Šāds pārdošanas modelis tomēr negarantē visu piedāvāto akciju pārdošanu. Līdz ar to Latvijas valdībai nebūtu garantijas izpildīt Restrukturizācijas plānā noteikto, kas savukārt novestu pie EK izmeklēšanas par valsts atbalsta pārkāpumu.

49. 2014. gada 26. jūnijā Privatizācijas aģentūra un finanšu konsultants *Société Générale* informēja Ministru kabinetu par potenciālo investoru iesniegtajiem piedāvājumiem. Līdz 2014. gada maijam bija saņemti septiņi nesaistoši piedāvājumi, no kuriem divi pretendenti neuzsāka bankas padziļināto izpēti (*due diligence*). Tādējādi 2014. gada jūnijā tika saņemti piecu pretendentu piedāvājumi, no kuriem viens netika virzīts piedāvātās cenas dēļ un otrs tika atzīts par neatbilstošu EK noteikto sankciju dēļ. Izvērtējot piedāvājumu atbilstību iepriekš apstiprinātajiem kritērijiem, Ministru kabinets atbalstīja sarunu turpināšanu ar trim pretendentiem,⁵⁵ – tajā skaitā *Ripplewood Advisors LLC*.

Izvērtējot saņemto informāciju un iesaistīto amatpersonu sniegtos paskaidrojumus, Komisija izdarīja secinājumu, ka 2014. gada jūnijā un jūlijā neviens no šo triju pretendentu piedāvājumiem nebija uzskatāms par pilnīgu un atbilstošu pārdevēja puses noteiktajām prasībām (praktiski visi piedāvājumi bija uzskatāmi par nepilnīgiem, piemēram, viens no pretendentiem lūdza termiņa pagarinājumu, jo tobrīd nespēja nodrošināt naudas līdzekļu pietiekamību, cits – pieprasīja ekskluzivitāti darījuma īstenošanai un tikai tādā gadījumā solīja sniegt visu pieprasīto informāciju).

50. 2014. gada 29. jūlijā Ministru kabinets pieņēma juridiski diskutablu un necaurskatāmu lēmumu – ekskluzīvi turpināt sarunas ar vienu potenciālo bankas “Citadele” akciju iegādes pretendentu – starptautisko investoru grupu ar vadošo investoru *Ripplewood Advisors LLC*.

⁵⁴ **Komentārs.** IPO process iedalāms divās daļās: (1) lēmuma par IPO pieņemšana un emisijas prospekta sagatavošana, un (2) vērtspapīru piedāvāšana investoriem, sākotnējā piedāvājuma veikšana un iekļaušana fondu biržas (jeb tirdzniecības platformas) sarakstā. Otrās daļas pasākumu īstenošanai nepieciešami vidēji 12 mēneši. Kopumā IPO process var ilgt pat 24 un vairāk mēnešus. Detalizētu IPO procesa aprakstu var iegūt, piemēram, PWC publikācijā <http://www.pwc.com/us/en/transaction-services/assets/roadmap-for-an-ipo-a-guide-to-going-public.pdf>

⁵⁵ **Komentārs.** Saskaņā ar 2015. gada 29. jūlijā laikrakstā “Diena” 3.lpp. bijušā ekonomikas ministra V. Dombrovska minēto, kā trīs potenciālie investori, ieskaitot *Ripplewood Advisors LLC*, tika minēti Norvik banka un SPI grupa.

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

Uzklusot Ministru kabineta locekļus, kuri piedalījās minētajā Ministru kabineta sēdē un izvērtējot Komisijas rīcībā esošo informāciju, Komisija ir konstatējusi, ka:

1) neskatoties uz to, ka ekonomikas ministrs V. Dombrovskis bija lēmuma projekta virzītājs un ieteica turpināt sarunas ar trim atlikušajiem bankas "Citadele" akciju iegādes pretendentiem, Ministru kabinets neatbalstīja ekonomikas ministra piedāvāto risinājumu. Savukārt ekonomikas ministrs neatbalstīja MK pieņemto lēmumu – ekskluzīvi turpināt sarunas tikai ar vienu investoru;

2) izvēlētais (no trim) investors *Ripplewood Advisors LLC* par bankas "Citadele" akcijām faktiski piedāvāja viszemāko cenu;

3) ja potenciālajam investoram *Ripplewood Advisors LLC* ar Ministru kabineta lēmumu netiktu nodrošinātas ekskluzīvas tiesības vieniem turpināt sarunas par bankas "Citadele" pirkuma līguma nosacījumiem, bankas "Citadele" akcijas varēja pārdot par augstāku cenu;⁵⁶

4) līdz 2014. gada 29. jūlijam neviens no trim potenciālajiem bankas "Citadele" akciju iegādes pretendentiem – t.sk. *Ripplewood Advisors LLC* –, neskatoties uz bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa gaitā noteiktajiem termiņiem un Ministru kabineta iepriekš pieņemtajiem lēmumiem, noteiktajā laikā nebija iesniedzis saistošo piedāvājumu bankas "Citadele" akciju iegādei;⁵⁷

5) Ministru kabineta sēdi vadīja ārlietu ministrs E. Rinkēvičs (aizvietojojt Ministru prezidenti L. Straujumu, kura interešu konflikta dēļ nepiedalījās balsojumā, bet faktiski pēc būtības piedalījās sēdē visā jautājuma par akciju sabiedrību "Citadele banka" izskatīšanas laikā), kurš komandējumu un aizņemtības dēļ nebija piedalījies daudzās Ministru kabineta sēdēs, kurās tika skatīti ar bankas "Citadele" akciju pārdošanu saistītie jautājumi;⁵⁸

6) Ministru kabineta locekļiem līdz pēdējam lēmuma pieņemšanas brīdim nebija vienprātības un skaidras izpratnes par sasniedzamo rezultātu, ko apliecina 2014. gada 29. jūlija sēdes protokola (Nr.41 33.§) izraksts, Ministru kabineta sēdes audioieraksts, kā arī Komisijas sēdēs sniegtās liecības.

51. 2014. gada 19. augustā Ministru kabinets iepazīnās ar Privatizācijas aģentūras un *Société Générale* sagatavoto ziņojumu par investoru piesaistes procesa gaitu, piekrītot pagarināt *Ripplewood Advisors LLC* gala piedāvājuma iesniegšanas termiņu par desmit dienām – līdz 2014. gada 5. septembrim – un neveikt sarunas ar citiem investoriem.
52. 2014. gada 16. septembrī Ministru kabinets pieņēma lēmumu valstij piederošās bankas "Citadele" akcijas pārdot starptautisko investoru grupai ar pieredzi banku sektorā, kuru pārstāvēja ASV ieguldījumu sabiedrība *Ripplewood Advisors LLC* un tās dibinātājs Timotijs Kolins (*Dr. Timothy C. Collins*), bet

⁵⁶ "Diena" 29.07.2015. "Ir neatbildēti jautājumi" (V. Dombrovskis).

⁵⁷ Komisijas 10.09.2015. sēdes stenogramma 28.lpp. (V. Loginovs).

⁵⁸ Komisijas 11.06.2015. sēdes stenogramma 2. un 25.lpp. (E. Rinkēvičs).

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

-
- 2014.gada 28. oktobrī Ministru kabinets atbalstīja *Société Générale* rekomendāciju noslēgt līgumu par bankas "Citadele" akciju pirkumu ar starptautisku 13 investoru grupu, kuru pārstāvēt bija pilnvarots *Ripplewood Advisors LLC* tā dibinātāja Timotija Kolinsa personā. Līguma projekts paredzēja, ka akciju bāzes cena par visām bankas akcijām ir 98,67 milj. EUR (kas sastāda 74,00 milj. EUR par 75 % akciju, kuras bija Latvijas valsts īpašumā). Šādu cenu 2015. gada 16. septembrī saistošā piedāvājuma galīgajā variantā izteica *Ripplewood Advisors LLC* un MK to bez iebildumiem akceptēja.
53. 2014. gada 5. novembrī tika parakstīts Līgums⁵⁹ starp Privatizācijas aģentūru un *Ripplewood Advisors LLC* kopā ar pārējo (divpadsmit) starptautisko investoru grupu par bankas "Citadele" 75 % akciju pārdošanu.
54. 2014. gada 15. decembrī Ministru kabinets atbalstīja akcionāru līgumos ar ERAB iepriekš paredzēto saistību restrukturizāciju.
55. 2015. gada 5. martā Saeima pieņēma lēmumu "Par Saeimas piekrišanu valsts aizdevuma nosacījumu maiņai valsts akciju sabiedrībai "Privatizācijas aģentūra"", lai Privatizācijas aģentūra bankas "Citadele" akciju pārdošanas darījumā gūtos ienākumus un līdzekļus no bankā "Citadele" ieguldītā subordinētā aizdevuma atmaksas novirzītu secīgi saistību dzēšanai pret ERAB, valsts aizdevuma saistību dzēšanai un Privatizācijas aģentūras faktisko izdevumu segšanai, kas radušies bankas "Citadele" un Reverta pārvaldības un pārdošanas procesā.
56. 2015. gada 27. martā, izpildot Ministru kabineta 2014. gada 15. decembra sēdē pieņemto lēmumu attiecībā uz saistību restrukturizāciju pret ERAB, tika parakstīti attiecīgie līgumi ar ERAB.
57. 2015. gada 20. aprīlī Privatizācijas aģentūra pabeidza bankas "Citadele" akciju pārdošanas darījumu. *Ripplewood Advisors LLC* un divpadsmit starptautisko investoru⁶⁰ grupa kļuva par bankas "Citadele" akcionāriem. ERAB savā īpašumā saglabāja 25 % bankas akciju.

3.2.2. Par bankas "Citadele" akciju pārdošanas cenu

⁵⁹ (*Ierobežotas pieejamības informācija.*) 2014. gada 5. novembrī parakstītais akciju sabiedrības "Citadele banka" akciju pirkuma līgums starp Privatizācijas aģentūru, divpadsmit starptautisku investoru grupu un "Ripplewood Advisors LLC". Divpadsmit investori bija pilnvarojuši Timotiju Kolinsu parakstīt līgumu.

⁶⁰ (*Ierobežotas pieejamības informācija.*) 3.pielikums "Starptautisko investoru grupas saraksts".

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

58. Valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas cena, par kādu tika panākta vienošanās ar Investoriem 2014. gada septembrī, radīja pretrunīgu reakciju gan finanšu ekspertu vidū, gan arī sabiedrībā. Piedāvātā cena par 75 % bankas "Citadele" akcijām bija 74,0 milj. EUR. Akciju pirkuma līgumā noteiktā galīgā cena bija 74,7 milj. EUR, un šo summu Investori samaksāja 2015. gada 20. aprīlī.
59. Privatizācijas aģentūras un bankas "Citadele" publiskajos paziņojumos⁶¹ ir teikts, ka cena, ko Investors ir samaksājis par 75 % bankas "Citadele" akcijām, bija augstāka par sākotnēji paredzēto. Piemēram, PA valdes priekšsēdētājs V. Loginovs atzīst: *"Esmu gandarīts par šī svarīgā darījuma veiksmīgu pabeigšanu. Bankas "Citadele" akciju pārdošanas darījums ļauj pabeigt būtisku posmu Parex bankas restrukturizācijas procesā. Ir izveidota sekmīgi strādājoša banka, kurai ir atrasti stabili, uz nākotni orientēti investori. Latvijas banku sektorā ir ienācis jauns un kvalitatīvs kapitāls, kas dos nozarei kopumā papildus attīstības impulsu un dažādos Latvijas banku sektoru."*⁶²

Atšķirīgu viedokli pauž bijušais ekonomikas ministrs Vjačeslavs Dombrovskis: *"Objektīvu pārdošanas cenu noteikt, protams, ir grūti, tomēr, ja paskatāmies uz starptautisko pieredzi, tad jāsaprot, ka pārdot uzņēmumu par tā divu gadu peļņai atbilstošu summu – tas diez vai iekļausies veiksmīgu darījumu annālēs."*⁶³

Komisija mēģināja noskaidrot, vai PA vai kāda cita bankas akciju pārdošanas darījumā iesaistītā institūcija vai to amatpersona ir noteikusi bankas "Citadele" akciju pārdošanas iespējamo cenu pirms piedāvājumu saņemšanas no investoriem 2014. gada aprīlī. Neviens amatpersona nevarēja iesniegt Komisijai informāciju un atbildēt uz jautājumu par bankas "Citadele" cenas (vērtības) novērtējumu, ko varētu izmantot salīdzināšanai ar iespējamiem piedāvājumiem. Tādēļ jāatzīst, ka nav veikta neatkarīga pārdošanas cenas noteikšana. Šo pieņēmumu Komisijas sēdē apstiprināja arī PA valdes priekšsēdētājs V. Loginovs⁶⁴, sakot, ka *"PA nebija veikusi atskaites cenas aprēķinu, netika aprēķinājusi bankas "Citadele" minimālo pārdošanas cenu"*. Tas norāda, ka Latvijas valdība pilnībā paļāvās uz bankas pircēja piedāvāto cenu, neveicot nekādus alternatīvus aprēķinus. Pēc būtības šāda Latvijas amatpersonu rīcība noveda pie tā, ka pircēja nosauktā cena tika akceptēta kā atbilstoša bankas patiesajai vērtībai. Turklāt, ņemot vērā to, ka MK jau 2014. gada 29. jūlijā no konkurences izslēdza pārējos potenciālos investorus, kā arī ierobežoto darījuma

⁶¹ Avots <http://www.citadele.lv/lv/media/news/index.php?id426=35804>

⁶² Turpat.

⁶³ Diena, 29.07.2015. "Ir neatbildēti jautājumi", intervija ar Vjačeslavu Dombrovski.

⁶⁴ Komisijas 2015. gada 10. septembra sēdes protokols.

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

pabeigšanas termiņu, Investors 2014. gada septembrī, kad tika gatavots Līguma projekts, varēja noteikt un piedāvāt jebkuru sev vēlamo summu, jo Latvijas pusei cita priekšstata par bankas "Citadele" vērtību nebija.

Tā rezultātā valsts, iespējams, nav saņēmusi patieso cenu par 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanu.

60. *(Ierobežotas pieejamības informācija.)*

61. Komisija pēc dokumentu izpētes un uzaicināto amatpersonu uzklaustīšanas atzina, ka **ne MK, ne EM, ne Privatizācijas aģentūra nebija noteikusi un MK (EM) arī nebija pieprasījis noteikt 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas optimālo cenu un/vai akciju pārdošanas robežcenu**, kuru varēja izmantot kā atsauces (minimālo, sākotnējo) cenu, kas ir parasta prakse, veicot uzņēmuma (tajā skaitā bankas) kapitāla daļu atsavināšanu, tās piedāvājot pirkt stratēģiskajam vai finanšu investoram. Neviens no iztaujātajām amatpersonām nespēja atcerēties, ka būtu informēta par atsauces cenas esamību un tā tiktu salīdzināta ar investoru piedāvājumos izteikto akciju pirkuma cenu.

Tikpat būtiski ir arī tas, ka Privatizācijas aģentūra neveica atsevišķu novērtējumu bankas ieguldījumiem 19 meitas un septiņos radniecīgajos uzņēmumos, kas veidoja 18 % no konsolidētajiem aktīviem un 9 % no ieņēmumiem. Kā paskaidroja V. Loginovs, *"banka "Citadele" tika pārdota kopumā, jo atsevišķu uzņēmumu pārdošana būtu ne tikai laikietilpīga un apdraudētu EK noteiktā termiņa ievērošanu, bet arī sadārdzinātu pārdošanas izmaksas"*.⁶⁵

Lai gan sākotnēji izvirzītais mērķis noteica, ka pārdošanai jānodrošina akciju pārdošana par augstāko iespējamo cenu, tomēr tās noteikšanai nebija izvirzīti nekādi kritēriji jeb atskaites punkti.

Iepriekš norādītie un medijos paustie ekspertu viedokļi apstiprina secinājumu, ka **75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas rezultātā iegūtā cena nav atzīstama par atbilstošu bankas patiesajai vērtībai**.

Komisijai, izmantojot ekspertu ieteikumus par akciju pārdošanas cenas noteikšanas aprēķina metodiku, un šādas metodikas un modeļu izmantošanu,⁶⁶ radās ieskats, ka PA un citām valsts amatpersonām bija iespējams veikt

⁶⁵ Komisijas 10.09.2015. sēdes protokols.

⁶⁶ **Komentārs.** Akciju cenas aprēķinam tika izmantota t.s. „Terminal Value” jeb galīgās vērtības aprēķina metodika, ko pielieto investori, lai precizētu kapitālsabiedrības akciju, kas atrodas apgrozībā, iegādes cenu un lai prognozētu jaunas akciju emisijas cenu, ko investors būtu gatavs maksāt sākotnējā akciju piedāvājuma (IPO) gadījumā kā maksimālo iespējamo cenu. Šādam aprēķinam nepieciešamie dati var tikt iegūti no bankas „Citadele” gada pārskatos (2013., 2014. gads) publicētajiem datiem un informācijas un akciju emisijas prospekta datiem.

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

nepieciešamos aprēķinus, lai valstij piederošo 75% bankas „Citadele” akciju pārdošanas process noritētu profesionāli un tiktu saņemta patiesā cena par valstij piederošajām bankas „Citadele” akcijām.

Tas liecina, ka galvenais visa procesa mērķis bija pārdot banku par katru cenu. Iespējams, vienīgais arguments bija nepieļaut, ka par akcionāriem kļūst un banku kontrolē ar Krieviju saistīts kapitāls.

3.2.3. Par bankas "Citadele" pārdošanas procesā iesaistīto amatpersonu atbildību

62. Komisija vērtēja ar Privatizācijas aģentūras valdes locekļiem un bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesā iesaistītajām personām noslēgtos līgumus par garantijām (turpmāk – Garantiju līgumi). *(Ierobežotas pieejamības informācija.)*
63. *(Ierobežotas pieejamības informācija.)* Komisija uzskata, ka šādu līgumu esamība ir uzskatāma par nepamatotu valsts līdzekļu izlietošanu un ir vērsta uz valsts amatpersonu pilnīgu izvairīšanos no atbildības par to pieņemtajiem lēmumiem.
64. Komisijas rīcībā ir informācija par 42 šādiem līgumiem, kas noslēgti ar Privatizācijas aģentūras, bankas "Citadele", Parex bankas un Revertas valdes un padomes locekļiem. Turklāt Privatizācijas aģentūra laikā no 2012. gada līdz 2015. gadam veica arī amatpersonu civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu *Allianz Global Corporate & Specialty SE* (Dānija), par ko kopā apdrošināšanas prēmijās samaksāja 164 797 EUR.
65. *(Ierobežotas pieejamības informācija.)*
66. *(Ierobežotas pieejamības informācija.)*
67. Ņemot vērā, ka visa informācija saistībā ar Garantiju līgumiem ir klasificēta kā ierobežotas pieejamības informācija, Komisija nevar sniegt publisku analīzi par noslēgtajiem Garantiju līgumiem.
68. Vienlaikus Komisija uzskata, ka šādā veidā V. Dombrovska vadītais Ministru kabinets ar atbildīgajiem finanšu ministriem un ekonomikas ministriem E. Repši, A. Vilku, A. Kamparu jau sākotnēji uzņēmas pilnu atbildību par Parex bankas restrukturizācijas un tai sekojošo bankas "Citadele" pārvaldības un akciju pārdošanas procesa gaitu. Komisijas ieskatā, Garantiju līgumu slēgšana ar Privatizācijas aģentūras valdes locekļiem rada pamatotas šaubas par šāda juridiska risinājuma atbilstību valsts un sabiedrības interesēm.

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

69. 2015. gada 6. jūlijā Komisija vērsās Valsts kontrolē ar lūgumu veikt revīziju, lai noskaidrotu, vai Ministru kabineta un Privatizācijas aģentūras rīcība, slēdzot Garantiju līgumus, ir bijusi tiesiska, vai tiem ir ekonomiskās lietderības apsvērumi un vai Garantiju līgumu tiesiskais statuss atbilst Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likumā noteiktajam mērķim.⁶⁷
70. Atbildība, kuru Ministru kabinets bija uzņēmis par bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, bija juridiski nostiprināta gan ar izšķirošajiem lēmumiem, gan ar Garantiju līgumiem. Savukārt vairāki bijušie un esošie ministri Komisijas sēdēs norādīja, ka savu lomu un atbildību vērtē "*diezgan nosacīti*", jo paši daudzos jautājumos neesot iedziļinājušies un neesot tos izpratuši, bet paļāvušies tikai uz EM un Privatizācijas aģentūras ziņojumiem, drošības iestāžu viedokli un labi atalgoto piesaistīto konsultantu rekomendācijām un ekspertīzi.

Vairāki bijušie un esošie valdības ministri⁶⁸ Komisijai norādīja, ka, pieņemot svarīgākos lēmumus bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa ietvaros, bija grūti un pat neiespējami iedziļināties izskatāmo jautājumu būtībā un pieņemt izsvērtus un patstāvīgus lēmumus, jo:

- informācija bija ļoti apjomīga (līdz pat vairākiem simtiem lappušu vienā reizē);
- informācija (dokumentācija) Ministru kabineta locekļiem visbiežāk tika izsniegta īsi pirms Ministru kabineta sēdes sākuma;
- informācija, kas nav bijusi valsts valodā, nav tikusi tulkota (vismaz sākotnēji), un tas ministriem, kuri brīvi nepārvalda angļu valodu, sagādāja grūtības.

71. Vairāki bijušie un esošie ministri Komisijai izteica viedokli, ka bankas "Citadele" akciju pārdošanas process bija sasteigts arī Privatizācijas aģentūras dēļ, jo gan dokumentu sagatavošana, gan lēmumu pieņemšana vienmēr notikusi pēdējā brīdī^{69,70}. Otrs viedoklis – ja bankas "Citadele" akciju pārdošanas process būtu organizēts savlaicīgi, rezultāts būtu labāks⁷¹. Ekonomikas ministre D. Reizniece-Ozola vairākkārt uzsvēra: "*ja bankas "Citadele" pārdošana būtu bijusi īstenota laicīgāk un tiktu nodrošināta ar pietiekami lielu konkurenci, tad bankas cena noteikti būtu augstāka.*"⁷²

⁶⁷ Komisijas 06.07.2015. vēstule Nr.4-dv.

⁶⁸ Komisijas 16.04.2015. sēdes protokols (R. Naudiņš, G. Bērziņš).

⁶⁹ Komisijas 20.04.2015. sēdes protokols (A. Matīss).

⁷⁰ Komisijas 16.04.2015. sēdes protokols (R. Naudiņš).

⁷¹ Komisijas 30.03.2015. sēdes protokols (D. Reizniece-Ozola, R. Vējonis).

⁷² Komisijas 30.03.2015. sēdes protokols (D. Reizniece-Ozola).

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

To pašu apliecināja bijušais ekonomikas ministrs V. Dombrovskis, norādot, ka bankas pārdošanas procesa atlikšana uz pēdējo brīdi un ekskluzīvas sarunas ar vienu investoru nenodrošināja labāko rezultātu un konkurenci⁷³. Ja Ministru kabinets 2014. gada 29. jūlija sēdē būtu atbalstījis Ekonomikas ministrijas piedāvāto stratēģiju – turpināt sarunas ar vairākiem pretendentiem –, tad bankas "Citadele" akciju pārdošanas cena būtu bijusi ievērojami augstāka.⁷⁴

3.2.4. Par Valsts kancelejas un Ministru prezidentes L. Straujumas faktisko rīcību

72. Lai iegūtu informāciju par bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa gaitu, Komisija 2014. gada 18. decembrī nosūtīja vēstuli Valsts kancelejai ar lūgumu iesniegt Komisijai **visus** Valsts kancelejas rīcībā esošos darba grupu un sanāksmju protokolus, kā arī citus dokumentus un korespondenci, kas attiecināma uz bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesu.⁷⁵ Savukārt 2015. gada 18. februārī Komisija pieprasīja Valsts kancelejai iesniegt audioierakstus no **visām** Ministru kabineta sēdēm, kurās tika lemts par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanu.⁷⁶
73. Noteiktajos termiņos Valsts kanceleja nosūtīja Komisijai tās pieprasīto informāciju, **izņemot Ministru kabineta 2014. gada 29. jūlija sēdes protokola izrakstu un pārējos ar šo sēdi saistītos dokumentus un sēdes audioierakstu.**
74. Pēc **atkārtota** Komisijas pieprasījuma Valsts kancelejas iesniegtā informācija radīja šaubas par tās patiesumu, jo Valsts kancelejas atsūtītais 2014. gada 29. jūlija sēdes protokola (Nr.41 33.§) izraksts saturēja dienesta viltojuma pazīmes, bet šīs pašas sēdes audioieraksts, kuram saskaņā ar likumu "Par valsts noslēpumu" ir noteikta klasifikācijas pakāpe "Slepeni", bija pārtraukts sēdes pašā nozīmīgākajā Ministru kabineta lēmuma pieņemšanas brīdī, kad notiek balsojums par tālāko bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību.
75. Par Valsts kancelejas amatpersonu rīcību Komisija 2015. gada 13. jūlijā vērsās Ģenerālprokuratūrā, lūdzot veikt pārbaudi. 2015. gada 16. oktobrī Ģenerālprokuratūras prokurore pieņēma lēmumu atteikt uzsākt kriminālprocesu par Ministru kabineta 2014. gada 29. jūlija sēdes protokola (Nr.41 33.§) izrakstā norādītajām ziņām, jo nav noticis noziedzīgs nodarījums, kā arī pieņēma lēmumu atteikt uzsākt kriminālprocesu par Ministru kabineta 2014. gada 29. jūlija sēdes slēgtās daļas audioieraksta veikšanu, montāžu un uzglabāšanu noziedzīga nodarījuma notikuma trūkuma dēļ.

⁷³ Komisijas 02.02.2015. sēdes protokols (V. Dombrovskis).

⁷⁴ "Diena" 29.07.2015. "Ir neatbildēti jautājumi", intervija ar V. Dombrovski.

⁷⁵ Komisijas 2014. gada 18. decembra vēstule Nr. 233.9/19-4-12/14

⁷⁶ Komisijas 2015. gada 18. februāra vēstule Nr. 233.9/19-9-12/15

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

76. Tomēr, Komisijas ieskatā, Ministru kabineta 2014. gada 29. jūlijā pieņemtais lēmums jautājumā par akciju sabiedrību "Citadele banka" robežojās ar Ministru kabineta iekārtas likuma 28. panta un Ministru kabineta noteikumu Nr. 300 "Ministru kabineta kārtības rullis" 200. un 201.¹ panta pārkāpumu. Ministru kabineta iekārtas likums tieši nosaka, ka Ministru kabineta sēdes protokolē un ieraksta audioformātā. Savukārt Komisijai iesniegtais audioieraksts nesniedz skaidru Ministru kabineta sēdes atspoguļojumu, jo, pirmkārt, no tā ir izdzēsta sēdes daļa, kad tiek izsludināts sēdes pārtraukums; otrkārt, no audioieraksta nav noprotams, no kura brīža Ministru kabineta sēde tiek atsākta; treškārt, audioieraksts nesniedz priekšstatu, ka otrajā sēdes daļā piedalās tikai Ministru kabineta locekļi, bet pārējās personas ir izraidītas no sēžu zāles; ceturtkārt, no audioierakstā dzirdamām Ministru kabineta locekļu diskusijām noprotams, ka ir notikusi neformāla viedokļu saskaņošana ārpus Ministru kabineta sēdes. Tāpat Komisijai bija pamatots iemesls uzskatīt, ka Valsts kancelejas amatpersonas, iespējams, veikušas dienesta viltojumu, jo atsūtītais Ministru kabineta sēdes protokola izraksts bija papildināts ar rokrakstā veiktu pierakstījumu un ar to atšķīrās no šīs pašas sēdes protokola izraksta, kuru Komisijai savlaicīgi bija iesniegušas Ekonomikas ministrija un Privatizācijas aģentūra.
77. 2015. gada 11. maijā Komisijas sēdē Ministru prezidente L. Straujuma liecināja, ka bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa laikā ir izjutusi spiedienu, lai tiktu ietekmēta noteiktā bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzība, kā arī norādīja, ka par minēto faktu viņa ir informējusi tiesībsargājošās iestādes.⁷⁷ Komisija noskaidroja, ka L. Straujumas sniegtā informācija neatbilst patiesībai. 2015. gada 1. jūlijā, atbildot uz Komisijas rakstisko pieprasījumu, L. Straujuma norādīja, ka viņas iepriekš paustais viedoklis par spiediena izdarīšanu ir ticis izteikts kā personīgs vērtējums par dažādo pārrunu norisi un nav vērtējams kā informācija par noziedzīgu nodarījumu, par kuru būtu jāiesniedz iesniegums tiesībsargājošām iestādēm, tāpēc arī tas neesot darīts.
78. Komisija uzskatīja, ka Ministru prezidente tādējādi ir sniegusi nepatiesas ziņas un maldinājusi Parlamentārās izmeklēšanas komisiju, bet par šādu rīcību ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 272. pantā. 2015. gada 16. oktobrī Ģenerālprokuratūras prokurore pieņēma lēmumu atteikt uzsākt kriminālprocesu par Ministru prezidentes L. Straujumas 2015. gada 11. maija sēdē sniegtajām ziņām noziedzīga nodarījuma sastāva trūkuma dēļ.
79. Analizējot Komisijas rīcībā esošo informāciju, Komisijai radās aizdomas, ka Ministru prezidente L. Straujuma Ministru kabineta 2014. gada 29. jūlija sēdē,

⁷⁷ Parlamentārās izmeklēšanas komisijas 2015. gada 11. maija sēdes stenogrammas 38.lpp.

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

Ministru kabinetam lemjot par bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa tālāko virzību, iespējams, ir atradusies interešu konflikta situācijā. Kā liecina minētās sēdes protokola izraksts, Ministru kabinets pieņēma zināšanai Ministru prezidentes L. Straujumas un tieslietu ministres B. Brokas sniegto informāciju, ka viņas, ievērojot likumā "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" noteikto, nepiedalās jautājuma izskatīšanā par akciju sabiedrību "Citadele banka".

80. Tomēr Ministru prezidente L. Straujuma, neskatoties uz sevis atstatīšanu no lēmuma pieņemšanas jautājumā par akciju sabiedrību "Citadele banka", bija klāt visā jautājuma izskatīšanas laikā. Turklāt viņa nebija iesniegusi rakstveida motivāciju, kam jābūt pievienotai sēdes protokolam, kā to nosaka Ministru kabineta iekārtas likuma 30. panta trešā daļa. Tāpat pastāvēja varbūtība, ka Ministru prezidente ir netieši iesaistījusies attiecīgā lēmuma pieņemšanā, izsakoties par labu vienam vai otram Ministru kabineta protokollēmuma "Par akciju sabiedrību "Citadele banka"" 4. un 5. punktā norādītajam risinājumam, jo sēdes audioieraksts nesniedz pilnīgu Ministru kabineta sēdes atspoguļojumu.

2015. gada 16. oktobrī Ģenerālprokuratūras prokurore pieņēma lēmumu atteikt ierosināt jautājumu par Ministru prezidentes L. Straujumas saukšanu pie administratīvās atbildības pēc Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166.³⁰ panta "Valsts amatpersonai noteikto ierobežojumu un aizliegumu pārkāpšana", atzīstot izdarīto pārkāpumu par **formālu pārkāpumu**.

3.2.5. Par FKTK un LB lomu bankas "Citadele" pārdošanas procesā

81. Komisijas ieskatā, ir svarīgi analizēt ne tikai bankas "Citadele" pārdošanas procesā iesaistīto institūciju un amatpersonu rīcību, bet arī izvērtēt FKTK un LB lomu šā darījuma norisē, lai gan tās akciju pārdošanā tieši nepiedalījās.
82. FKTK ir noteiktas vairākas funkcijas,⁷⁸ starp kurām kā nozīmīgākās jānorāda:
- noteikt kvalifikācijas un atbilstības prasības finanšu un kapitāla tirgus dalībniekiem un to amatpersonām;
 - sistemātiski pētīt, analizēt un prognozēt finanšu un kapitāla tirgus attīstību;
 - sadarboties ar ārvalstu finanšu un kapitāla tirgus uzraudzības institūcijām.
83. FKTK pārstāvji bija piedalījušies MK sēdēs, kurās izskatīja ar bankas "Citadele" pārdošanu saistītos jautājumus. FKTK telpās bija notikušas vairākas tikšanās ar bankas "Citadele" pircēju pārstāvjiem (*Ripplewood LLC u.c.*), PA, *Société Générale* pārstāvjiem, kuriem FKTK ir sniegusi vispārēju informāciju

⁷⁸ Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likums, spēkā no 2001. gada 1. jūlija.

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

par finanšu tirgu Latvijā un informējusi par būtiskas līdzdalības iegūšanas kredītiestādē tiesisko regulējumu.⁷⁹

Komisijai neizdevās iegūt bankā "Citadele" veikto pārbaužu aktus un ar pārbaudēm saistīto informāciju, jo FKTK norādīja, ka *"nav tiesīga Komisijai iesniegt bankas pārbaudes aktus, kā arī sniegt ziņas vai arī nosūtīt korespondenci ar banku "Citadele", kas būtu saistāma ar FKTK iebildumiem par bankas riska darījumiem, kredītportfeļa kvalitāti, kapitāla pieaugumu, likviditātes rādītāju un pašu kapitāla aprēķinu"*.⁸⁰

84. Komisijai neizdevās saņemt no FKTK pieprasīto tās rīcībā esošo informāciju un dokumentus, kas apliecinātu bankas "Citadele" Investoru (investoru grupas) reputācijas risku izvērtējumu, kuru veica FKTK un ECB.⁸¹ Komisija atbildes vēstulē tika informēta, ka atbilstoši ECB norādījumam Komisija ir aicināta interesējošos jautājumus rakstveidā adresēt ECB.⁸²

Komisija vērsās ar rakstveida pieprasījumu ECB un saņēma atbildi, ka *"attiecīgās nacionālās tiesiskās bāzes trūkuma dēļ ECB nav tiesīga atkāpties no stingrajiem slepenības noteikumiem un nevar Komisijai atklāt pieprasīto informāciju"*.⁸³

85. *(Ierobežotas pieejamības informācija.)* Tomēr LB vairākkārt ir uzsvērusi, ka **stratēģiskā investora piesaistei iepretim akciju sākotnējam publiskajam piedāvājumam ir būtiskas priekšrocības** bankas ilgtermiņa finanšu stabilitātes nodrošināšanā, vienlaikus nodrošinot lielāku ienākumu valsts budžetā.
86. Komisijas ieskatā, **LB ir nepārprotami iestājusies par iespējami ātrāku bankas "Citadele" akciju pārdošanu**, jo tādējādi tiktu samazinātas ar pārdošanas darījuma īstenošanu saistītās izmaksas un citu resursu izlietojums. Tomēr Komisijai neradās pārliecība, ka LB ir izmantojusi visas iespējas, lai rosinātu PA un valdību ātrāk pieņemt lēmumus un sagatavot kvalitatīvus dokumentus, kas bija svarīgi bankas "Citadele" pārdošanai.

⁷⁹ *(Ierobežotas pieejamības informācija.)* FKTK 2015. gada 15. janvāra atbildes vēstule Komisijai Nr. 05.01.02/111.

⁸⁰ *(Ierobežotas pieejamības informācija.)* Turpat.

Komentārs. FKTK kā pamatojumu savam lēmumam norāda Kredītiestāžu likuma 110.¹ panta pirmo daļu un 111. panta trešo un ceturto daļu.

⁸¹ Komisijas 2015. gada 6. maija vēstule FKTK Nr.233.9/19-14-12/15.

⁸² *(Ierobežotas pieejamības informācija.)* FKTK 2015. gada 22. maija atbildes vēstule Komisijai Nr. 04.02.11/1632.

⁸³ ECB 2015. gada 24. jūlija vēstule Komisijai – atbilde uz vēstuli Nr. 233.9/19-20-12/15.

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

3.3. Par bankas "Citadele" akciju pirkuma līgumā ietvertajiem noteikumiem

87. MK 2014. gada 28. oktobrī atbalstīja bankas "Citadele" akciju pirkuma līguma noslēgšanu un tā būtiskākos nosacījumus.⁸⁴
Bankas "Citadele" akciju pirkuma līgums⁸⁵ tika parakstīts 2014. gada 5. novembrī. Akciju pirkuma līguma projektu sagatavoja juridiskais konsultants *Linklaters*, un tas tika akceptēts MK sēdē. Par līgumu atzinumus un komentārus sniedza Valsts kanceleja, FM un *Société Générale*.
88. Aptaujātās amatpersonas Komisijai ir paudušas viedokli, ka valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pirkuma līgums un tajā ietvertie nosacījumi pēc būtības atbilst šādu līgumu starptautiskajai praksei. (*Ierobežotas pieejamības informācija.*)
89. Komisija, analizējot tai pieejamos datus un informāciju, tomēr atzīst, ka Līgumā bija iekļautas normas, kas saistāmas ar dažādiem riskiem vai kas var izraisīt nelabvēlīgus nosacījumus.
90. **Pirmkārt.** (*Ierobežotas pieejamības informācija.*)
91. **Otrkārt.** (*Ierobežotas pieejamības informācija.*)
92. **Treškārt.** Komisijai nav pārliecības, ka īstenotais bankas "Citadele" akciju pirkuma darījums tuvāko gadu laikā sekmēs finanšu tirgus attīstību Latvijā, ko savos paziņojumos medijiem uzsvēra Ministru prezidente L. Straujuma. Jāņem vērā, ka bankas akciju paketi ieguva **finanšu investori**, kuru mērķis parasti saistās ar turpmāko stratēģiskā investora piesaisti bankai, lai pārdotu tam savas akcijas "ātras" peļņas nolūkā. Tādējādi finanšu investors (par kādu uzskatāma T. Kolinsa pārstāvēto Investoru grupa) necentīsies attīstīt banku par finanšu institūciju, kas būtu ieinteresēta ilgspējīgā Latvijas tautsaimniecības vai kādu tās nozaru attīstībā. Lai palielinātu sev piederošo kapitāldaļu vērtību, finanšu investori parasti veic pasākumus, kas saistās ar bankas operacionālas darbības efektivitātes uzlabošanu, resursu taupīšanu, finanšu darījumu risku samazināšanu un bankas aktīvu portfeļa struktūras optimizēšanu. Finanšu investori parasti nav ieinteresēti veikt ieguldījumus bankas kapitālā, bet orientējas uz tādiem organizatoriska un tehniska rakstura pasākumiem, kas ļauj

⁸⁴ MK 28.10.2014. sēdes protokollēmuma "Par akciju sabiedrības "Citadele banka" akciju pirkuma līgumu" (protokols Nr.58, 53.§) 2., 6. punkts.

⁸⁵ (*Ierobežotas pieejamības informācija.*) *Sale and Purchase Agreement relating to the sale and purchase of shares in AS "Citadele banka" between VAS "Privatizācijas Aģentūra" and various investors, dated 05 November 2014.*

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

- palielināt līdz šim ieguldītā kapitāla atdevi (rentabilitāti) bez papildu investīcijām.⁸⁶
93. **Ceturtkārt.** (*Ierobežotas pieejamības informācija.*) Turklāt nevienos noteikumos nav iestrādāts (paredzēts) liegums (un komercdarījumos tāda prakse nepastāv), lai Investori nepārdotu banku tieši tiem pircējiem, kuriem MK nevēlējās pārdot.
94. **Piektkārt.** (*Ierobežotas pieejamības informācija.*) Komisijai radās šaubas, vai bankas "Citadele" akcionāriem būs vienota pieeja stratēģiskā investora piesaistē tālākā nākotnē. Līdz ar to nav izslēgta varbūtība, ka banka var nonākt jebkuras personas vai valsts, tajā skaitā kapitāla, kura izcelsme var būt Latvijai un ES nedraudzīgu valstu kontrolē.
95. **Sestkārt.** Komisija norāda, ka, pastāvot pašreizējām Latvijas makroekonomiskās attīstības prognozēm un tendencēm finanšu tirgū, būs sarežģīti panākt, lai banka "Citadele" spētu attīstīt kādu finanšu pakalpojumu vai kreditēšanas virzienu, kļūstot par būtisku konkurentu esošajām Latvijas kredītiestādēm.

3.4. Par izdevumiem bankas "Citadele" konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

96. Bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesā Privatizācijas aģentūra laikā no 2009. gada 25. marta līdz 2015. gada aprīlim iesaistīja vairākas starptautiskās finanšu un juridisko pakalpojumu kompānijas, kā arī izmantoja vietējo konsultantu pakalpojumus.
97. 2009. gada 25. martā tika noslēgts konsultāciju pakalpojumu līgums ar *Nomura*, kas darbojās līdz 2013. gada 26. janvārim. Šī konsultantu firma sagatavoja *Parex* bankas restrukturizācijas plānu un uzsāka bankas "Citadele" pārdošanas procesu, kuru nepabeidza, un ar 2013. gada 25. janvāri pārtrauca sadarbību ar Privatizācijas aģentūru.

⁸⁶ **Komentārs.** Ir pieejams plašs pētījumu un publikāciju klāsts, kuros tiek analizēta finanšu un stratēģisko investoru atšķirīgā darbību veikšanas motivācija. Vispārpieņemta atziņa ir, ka finanšu investori "redz un īsteno ātro peļņu", ka "finanšu investoram jau pirms investēšanas ir skaidrība par to, kam viņš tuvākajā laikā (1-5 gados) pārdos savas kapitāldaļas".

Avoti:

Martos-Vila, M., Rhodes-Kropf, M., Harford, J. Financial vs Strategic Buyers. Harvard Business School, Working paper 12-098, 12.04.2014.

Vild, J. Strategic Buyers vs Private Equity Buyers in an Investment Process., INSEAD Working paper 2014/39/DSC/EFE, <https://www.insead.edu/facultyresearch/research/doc.cfm?did=54372>

Financial vs Strategic Buyers., <http://mercercapital.com/article/financial-vs-strategic-buyers/>

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

Noslēgtais konsultāciju pakalpojumu līgums paredzēja vienpusēju iespēju atteikties turpināt sadarbību, brīdinot par to Latvijas pusi vismaz 30 dienas iepriekš. Savā atteikumā *Nomura* nesniedza sava lēmuma skaidrojumu.

Komisija, izvērtējusi ar *Nomura* noslēgto līgumu un amatpersonu sniegtos paskaidrojumus, atzina, ka Privatizācijas aģentūra un Latvijas valdība necentās panākt bankas "Citadele" pārdošanu pēc iespējas īsākā laikā. Komisija nav saņēmusi apstiprinājumu tam, ka 2010.–2012. gadā Latvijas puse būtu sagatavojusi bankas pārdošanas scenārijus, kuros būtu paredzētas iespējamās norises globālajos finanšu tirgos un tiktu izvērtēti ar šo darījumu saistītie riski. Komisija uzskata, ka Latvijas puses atbildīgās amatpersonas pilnībā paļāvās uz to, ka piesaistītais konsultants sasniegs vēlamu rezultātu un viņa rīcība nav jāuzrauga un jākontrolē.

98. Tikai 2013. gada 16. jūlijā Ministru kabinets nolēma atsākt bankas "Citadele" pārdošanu un izsludināja jaunu konkursu, lai piesaistītu starptautiskos finanšu un juridiskos konsultantus. Komisija uzskata, ka konsultantu piesaistīšanu vajadzēja veikt nekavējoties – uzreiz pēc *Nomura* paziņojuma par līguma laušanu 2012. gada decembrī. Bankas pārdošanas process faktiski tika atjaunots tikai 2013. gada oktobrī – pēc gandrīz gadu ilga pārtraukuma.
99. Kopējie izdevumi, kas attiecināmi uz konsultantu piesaisti *Parex* bankas restrukturizācijai un bankas "Citadele" pārdošanas procesa uzsākšanai 2009.–2014. gadā:
 - *Nomura* – 1 584 529,53 EUR, t. sk. atlīdzība – 1 360 000,00 EUR, attaisnotie izdevumi – 224 529,53 EUR (2009.–2012. gadā);
 - Zvērinātu advokātu birojs *Sorainen* – 578 437,19, t. sk. atlīdzība un attaisnotie izdevumi – 477 751,00 EUR, PVN – 100 686,19 EUR (2009.–2014. gadā).
100. Kopējie izdevumi, kas attiecināmi uz konsultantu piesaisti bankas "Citadele" pārdošanas procesā 2013.–2015. gadā bija 2 916 658,24 EUR, t.sk.:
 - *Société Générale* – 2 100 237,24 EUR (96 %), t. sk. atlīdzība – 2 000 000,00 EUR, attaisnotie izdevumi un PVN – 100 237,24 EUR;
 - *Linklaters* – 706 469,55 EUR (4 %), t. sk. atlīdzība – 580 000,00 EUR, attaisnotie izdevumi un PVN – 126 469,55 EUR;
 - SIA *Ernst & Young Baltic* – 68 486,00 EUR;
 - SIA *Hill & Knowlton Latvia* – 16 228,52 EUR;
 - SIA *Superia* – 5 163,30 EUR;
 - zvērinātu advokātu birojs "Eversheds Bitāns" 3 763,03 EUR;

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

– Citi pakalpojumi (tulkošana, notāra pakalpojumi, komandējumi u.c.) – 16 337,60 EUR.

101. Atbilstoši Komisijas iegūtajiem datiem kopējā izlietotā summa par konsultāciju pakalpojumiem laikā no 2009. gada līdz 2015. gada 1. aprīlim bija vairāk nekā pieci miljoni EUR (**5 079 624,96 EUR**), kas ir **6,8 %** no 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas cenas.

102. Starptautisko konsultantu pakalpojumus izmantoja un apmaksāja arī banka "Citadele". Taču šos uz pārdošanas darījumu attiecināmos bankas maksājumus konsultantiem Komisijai nebija iespējams noskaidrot.

103. Nevienam no konsultantiem līgumos paredzētā samaksa nebija saistīta ar pārdošanas procesa veiksmīgu rezultātu un pēc iespējas augstākas cenas iegūšanu. Komisija neguva pārliecību, ka starptautiskajiem finanšu un juridiskajiem konsultantiem piemērotais pakalpojumu samaksas modelis sekmēja iespējami labākā rezultāta – lielākās pārdošanas cenas – sasniegšanu īsākā pārdošanas laikā.

Apkopotā informācija par izmaksām konsultantiem, kuri sniedz pakalpojumus banku vai brokeru sabiedrību pārdošanas darījumos, liecina, ka vidējā samaksa ir 2 % – 3 % no pārdošanas cenas⁸⁷. Tādējādi ar konsultantiem un sabiedrisko attiecību speciālistiem saistītie izdevumi, kas, pēc Komisijas rīcībā esošajiem datiem, bija vismaz 6,8 % no bankas "Citadele" pārdošanas cenas, ir uzskatāmi par pārspīlētiem.

3.5. Par Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības bankas lomu

104. Ar Ministru kabineta 2009. gada 24. februāra lēmumu⁸⁸ *Parex* bankas akcijas tika nodotas Privatizācijas aģentūrai, lai tā nodrošinātu kapitāla daļu pārvaldīšanu un veiktu akciju pārdošanu.

105. Sarunas ar ERAB par tās iespējamo iesaisti *Parex* bankas pamatkapitālā tika uzsāktas jau 2008. gada 24. novembrī. Valdība uzskatīja, ka ERAB kā starptautiski pazīstamas multinacionālas finanšu institūcijas ar pieredzi banku

⁸⁷ **Komentārs.** Vienošanās ar finanšu konsultantu par pakalpojuma cenu (komisijas maksu) ir samērā komplicēts process. Ir pieejama informācija, notikušo darījumu izmaksu apkopojumi, kas ļauj salīdzināt un izvērtēt iespējamās vai notikušās konsultantu izmaksas.

Avoti:

[http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY_-_The_changing_approach_to_advisor_incentives/\\$File/EY-The-changing-approach-to-advisor-incentives.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY_-_The_changing_approach_to_advisor_incentives/$File/EY-The-changing-approach-to-advisor-incentives.pdf)

https://en.wikipedia.org/wiki/Lehman_Formula

<http://www.exits.com/blog/ma-advisor-fees-selling-business/>

⁸⁸ MK 24.02.2010. sēdes protokollēmuma "Par akciju sabiedrību "*Parex* banka"" (protokols Nr.14, 1.§) 2., 3.punkts.

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

restrukturizācijā iesaistīšana sniegs pozitīvu signālu – bankas un turpmāk izveidotās bankas "Citadele" klientiem un ieinteresētajām personām par tās attīstības potenciālu. Ņemot vērā ERAB līdzšinējo sadarbību ar Latviju un mūsu finanšu institūcijām, kā arī tās reputāciju, valdība aicināja ERAB kļūt par *Parex* bankas akcionāru.

106. 2009. gada 16. aprīlī starp Latvijas Republiku Privatizācijas aģentūras personā, ERAB un *Parex* banku tika noslēgts *Parex* bankas akciju pirkuma līgums⁸⁹ un akcionāru līgums.⁹⁰ Jānorāda, ka minēto līgumu parakstīšanas brīdī vēl nebija izstrādāts *Parex* bankas restrukturizācijas plāns, kas paredzēja izveidot banku "Citadele" (tā komercreģistrā reģistrēta 2010. gada 30. jūnijā). Tāpēc 2010. gada jūnijā ar ERAB tika parakstīti jauni līgumi, kā arī pārjaunoti esošie līgumi. Līgumi ar ERAB tika aktualizēti arī 2012. gadā un 2015. gadā pēc 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas.
107. 2009. gada 11. augustā finanšu ministrs Einars Repše parakstīja līgumu ar ERAB par galvojumu⁹¹ līdz 126,6 milj. EUR apmērā par Privatizācijas aģentūras saistībām pret ERAB, kas izriet no noslēgtajiem līgumiem.
108. *(Ierobežotas pieejamības informācija.)*
109. *(Ierobežotas pieejamības informācija.)*
110. *(Ierobežotas pieejamības informācija.)*
111. *(Ierobežotas pieejamības informācija.)*
112. *(Ierobežotas pieejamības informācija.)*
113. ERAB ar savu līdzdalību kapitālā uzlaboja bankas "Citadele" tēlu un samazināja bankas finanšu riskus, kas saistīti ar likviditātes nodrošināšanu un pieeju kapitālam. ERAB, iespējams, bija nozīmīga loma investoru lēmumam pirkt 75 % bankas "Citadele" akciju. Vienlaikus jānorāda, ka finanšu ministra parakstītais garantiju līgums ietver tādus nosacījumus, kas Latvijai radīja daudzus riskus. Turklāt, lai gan Latvija pēc būtības ir kompensējusi ERAB visus

⁸⁹ *(Ierobežotas pieejamības informācija.)* Share purchase agreement among state joint stock company "Privatisation agency" and joint stock company "Parex banka" and European Bank for Reconstruction and Development and the Republic of Latvia, dated 16 April 2009. Amended and restated 23 July 2009. Operation number 40029.

⁹⁰ *(Ierobežotas pieejamības informācija.)* Shareholders agreement between state joint stock company "Privatisation agency" and joint stock company "Parex banka" and European Bank for Reconstruction and Development and the Republic of Latvia, dated 16 april 2009. Amended and restated 23 July 2009. Operation number 40029.

⁹¹ Valsts kases mājaslapa http://www.kase.gov.lv/l/galvojumi/60?object_id=150

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

tās ieguldījumus, tomēr ERAB ir saglabājusi savā īpašumā 25% bankas "Citadele" akciju.

3.6. Par Gruzijas braucienu

114. Pēc publiski izskanējušās informācijas un vēlāk apstiprinājumu guvušiem faktiem 2014. gada 1. augustā vairākas augstas valsts amatpersonas – Saeimas deputāts Dz. Zaķis, bijušais Ministru prezidents, tobrīd Eiropas Parlamenta deputāts Valdis Dombrovskis, toreizējais aizsardzības ministrs R. Vējonis un privātpersona – bankas "Citadele" tobrīd potenciālo investoru konsultants V. Siksnis – devās atpūtas braucienā uz Gruzijas Republiku. Ņemot vērā to, ka Ministru kabinets 2014. gada 29. jūlijā bija pieņēmis lēmumu turpināt sarunas par bankas "Citadele" akciju pārdošanu starptautiskajai investoru grupai ar vadošo investoru *Ripplewood Advisers LLC*, kurai V. Sikšņa pārstāvētais konsultāciju uzņēmums *SIA Callidus Capital* sniedza pakalpojumus, bija pamats aizdomām un pieņēmumiem, ka šādu notikumu hronoloģiskā sakritība nav nejauša un, iespējams, notikušajam varētu būt koruptīvs raksturs.
115. Ņemot vērā minētos apstākļus, 11. Saeimas deputāts A. Elksniņš 2014. gada 22. septembrī vērsās prokuratūrā un KNAB ar iesniegumu par kriminālprocesa uzsākšanu. Pēc KNAB veiktās resoriskās pārbaudes kriminālprocess netika uzsākts. KNAB pārbaudes atzinums balstās tikai uz pašu iesaistīto personu paskaidrojumiem un apliecinājumiem – maksājumu uzdevumiem par pakalpojumu (biļešu) apmaksu.
116. Komisija tai noteikto pilnvaru ietvaros pievērsa uzmanību amatpersonu kopējam atpūtas braucienam uz Gruzijas Republiku un lūdza minētajām amatpersonām sniegt atkārtotu informāciju par notikušā apstākļiem. Iepazīstoties ar Komisijas rīcībā esošo informāciju, Komisija secināja, ka KNAB rīcībā nav bijis pietiekošu pierādījumu un faktu, kas pamatotu kriminālprocesa uzsākšanu.

4. Parlamentārās izmeklēšanas komisijas secinājumi

117. Komisija nevērtēja *Parex* bankas restrukturizāciju, jo restrukturizācijas procesa analīzi neparedzēja Komisijai dotais uzdevums. Tajā pašā laikā secinājumi, kas radušies par bankas "Citadele" pārdošanas procesu,

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

izraisa šaubas par to, vai bankas pārdošana bija vienīgais iespējamais un pareizais risinājums.

117.1. Latvijas sagatavotais un EK apstiprinātais *Parex* bankas restrukturizācijas plāns neparedzēja iespēju saglabāt banku "Citadele" valsts īpašumā. To noteica EK prasības, ņemot vērā sniegto valsts atbalstu *Parex* bankai un bankai "Citadele".

117.2. Amatspersonu sniegtie paskaidrojumi un valsts institūciju atbildes Komisijai liecināja, ka neviena no Latvijas valsts institūcijām oficiāli nebija uzsākusi dialogu ar EK (to norādīja arī EK Konkurences ģenerāldirektorāts vēstulē Komisijai) par iespēju rast citu restrukturizācijas risinājumu, piemēram, izveidojot uz *Parex* bankas bāzes attīstības banku vai noteikt garāku atsavināšanas termiņu.

117.3. Nav detalizēti izvērtēts *Parex* bankas pārņemšanas process, kas ļautu konstatēt gan valsts institūciju (FKTK, LB, FM), gan atsevišķu amatpersonu rīcības un lēmumu pieņemšanas pamatotību, kā arī izvērtēt iespējamās kļūdas un to cēloņus, lai tādējādi novērstu līdzīgu krīzes situāciju rašanos.

117.4. Nav veikta analīze un izpēte, kuras rezultātā atbildīgo valsts institūciju amatpersonas būtu varējušas sniegt rekomendācijas valdībai par iespējamiem ieguvumiem un riskiem, kas saistāmi ar *Parex* bankas akciju pārdošanu ERAB vai kādam citam starptautiskajam investoram.

118. Ministru kabinets ir atbildīgs par bankas "Citadele" pārdošanas rezultātu, jo pieņēma lēmumus Privatizācijas aģentūras vietā pat tad, kad Privatizācijas aģentūra atteicās parakstīt, iespējams, neizdevīgu akciju pirkuma līgumu. Būtībā Privatizācijas aģentūra ir atbrīvota no atbildības par bankas "Citadele" pārdošanu un šī darījuma sekām.

118.1. Komisija uzskata, ka, lai arī Ministru kabinets kopumā bija atbildīgs par bankas "Citadele" akciju pārdošanu, Ministru kabinetam nebija nepieciešams iesaistīties un piedalīties visā bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesā un faktiski kļūt par vienīgo šā procesa virzītāju, jo bankas kapitāldaļu turētājs bija Privatizācijas aģentūra un tās atbildību par rīcību ar valsts mantu nosaka normatīvie akti.

118.2. Ministru kabinets bez vispusīga izvērtējuma, balstoties vienīgi uz konsultanta *Nomura* ieteikumu, akceptēja pārdošanas darījuma pārtraukšanu no 2011. gada decembra līdz 2013. gada jūlijam, neveicot nekādus pasākumus,

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

lai bankas "Citadele" pārdošana netiktu nepamatoti novilcināta. Piemēram, Privatizācijas aģentūrai un starptautiskajiem konsultantiem netika dots uzdevums izvērtēt un uzsākt IPO, netika izvērtēta arī attīstības bankas izveides iespējamība.

118.3. Komisija uzskata, ka, bankas "Citadele" investoru piesaistes komiteja tika izveidota novēloti – tikai 2013. gada novembrī. Turklāt Komiteja nodarbojās nevis ar pārdošanas procesa uzraudzību, bet gan ar iespējamo akciju pārdošanas variantu analīzi un ieteicamās pārdošanas stratēģijas variantu izvērtēšanu, kas būtībā dublēja konsultantu *Société Générale*.

119. **Komisija uzskata, ka 2014. gada 29. jūlija sēdē Ministru kabinets ir pieņēmis tiesiski apšaubāmu lēmumu, neievērojot juridiskos un ekonomiskos apsvērumus, kā arī sabiedrības intereses. Tā vietā iesaistītās amatpersonas centās padarīt bankas "Citadele" pārdošanas procesu necaurredzamu, tādējādi radot šaubas par rīcības objektivitāti. To vēl vairāk pastiprina Valsts kancelejas faktiskā rīcība – Komisijas darbības apgrūtināšana, kavējot Komisijai gūt skaidru priekšstatu par bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa patieso gaitu, jo tieši šīs sēdes materiāli tika iesniegti tikai pēc Komisijas atkārtota pieprasījuma ar rokrakstā veiktu pierakstījumu uz Ministru kabineta sēdes protokollēmuma, savukārt Komisijai iesniegtais sēdes audioieraksts nesniedz Ministru kabineta sēdes pilnu atspoguļojumu.**

119.1. Komisijas ieskatā, Ministru kabineta 2014. gada 29. jūlija lēmums - turpināt ekskluzīvi sarunas ar vienu potenciālo bankas "Citadele" akciju iegādes pretendentu – starptautisko investoru grupu ar vadošo investoru *Ripplewood Advisors LLC*, neraugoties uz Ģenerālprokuratūras veikto resorisko pārbaudi, joprojām uzskatāms par pieņemtu neskaidros apstākļos un robežojoties ar Ministru kabineta iekārtas likumā ar Ministru kabineta 2009. gada 7. aprīļa noteikumos Nr.300 "Ministru kabineta kārtības rullis" noteikto normu pārkāpumiem – Komisijai iesniegtie materiāli precīzi neatspoguļo Ministru kabineta pieņemtā lēmuma būtību un apstākļus.

119.2. (ierobežotas pieejamības informācija) Lēmumu par ekskluzivitātes nodrošināšanu, turpinot sarunas par bankas "Citadele" pirkuma līguma nosacījumiem tikai ar *Ripplewood Advisors LLC* investoru grupu, 2014. gada 29. jūlija Ministru kabineta sēdē pieņēma Ministru kabineta locekļi E. Rinkēvičs, R. Vējonis, A. Vilks, R. Kozlovskis, I. Druvieta, D. Melbārde, J. Dūklavs, ekonomikas ministram V. Dombrovskim

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

atturoties no piedalīšanās lēmuma pieņemšanā un Ministru prezidentei L. Straujumai, interešu konflikta dēļ, nepiedaloties lēmuma pieņemšanā.

120. Ministru kabineta rīcība bankas "Citadele" pārdošanā noveda, iespējams, pie zemākās cenas, respektīvi, pircēja piedāvātās cenas akceptēšanas, neraugoties uz bankas sasniegtajiem rezultātiem un prognozēto attīstību.

120.1. Ministru kabineta rīcība neliecināja, ka tam ir skaidrs priekšstats par bankas "Citadele" iespējamo pārdošanas cenu, jo Ministru kabinets pilnībā uzticējās Investora piedāvājumam.

120.2. Privatizācijas aģentūra nebija aprēķinājusi bankas "Citadele" iespējamo pārdošanas cenu (vai noteikusi cenu diapazonu), kas tiktu izmantots salīdzināšanai ar 75 % bankas "Citadele" akciju pirkšanas piedāvājumiem.

120.3. Valstij būs iespējams tikai daļēji atgūt *Parex* bankas restrukturizācijas procesā ieguldītos naudas līdzekļus. Aplēses liecina, ka paredzamā neatgūstamā summa var būt 500 milj. līdz 700 milj. EUR.

120.4. Bankas "Citadele" pārdošanas darījuma sagatavošana un īstenošana ir noritējusi ļoti ilgā laikā, kas, iespējams, radīja nelietderīgas izmaksas. Nav pamatojuma tam, ka Privatizācijas aģentūra necentās analizēt iespēju turpināt pārdošanas darījumu pēc tam, kad konsultants *Nomura* 2011. gada decembrī ieteica atlikt pārdošanas procesu un gaidīt labvēlīgāku situāciju finanšu tirgū. Tāpat nav pamatojuma Ministru kabineta 2013. gada 16. jūlija lēmumam, kura rezultātā bankas „Citadele” pārdošanas process tika pārtraukts uz 16 mēnešiem. Komisija uzskata, ka atsevišķi starptautiskajiem konsultantiem dotie uzdevumi bija ar apšaubāmu lietderību, piemēram, uzdevums izvērtēt IPO iespējamību tad, kad līdz EK noteiktajam pārdošanas galatermiņam ir atlicis gads, kā arī kritēriju neizstrādāšana, saskaņā ar kuriem ERAB varētu kādu no potenciālajiem bankas pircējiem atzīt par nepieņemamu. Komisija nav ieguvusi informāciju, ka iespēja veikt IPO būtu analizēta, uzsākot bankas pārdošanu 2010. gadā.

120.5. Privatizācijas aģentūras valdes locekļu A. Spridzāna un G. Lauska atkāpšanās no amata 2014. gada 3. novembrī nav vērtējama viennozīmīgi. Var atzīt, ka atkāpšanās no amatiem bija vienīgā iespējamā amatpersonu rīcība, kā protestēt pret spiedienu veikt nepieņemamas darbības, tādējādi pievēršot sabiedrības uzmanību aizdomīgiem bankas "Citadele" pirkuma līguma nosacījumiem. Tomēr atkāpties no amatiem, brīdī, kad jau bija izraudzīts Investors un sagatavots līguma projekts, Latvijas puses vienpusējs mēģinājums

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

mainīt termiņu varēja novest pie darījuma pārtraukšanas vai arī dotu iespēju *Ripplewood Advisors LLC* (T. Kolinsam) ierosināt fiksēto akciju pārdošanas cenas samazināšanu. No amatpersonu paskaidrojumiem Komisija nav guvusi pārliecību, ka Privatizācijas aģentūras valdes locekļiem bija rīcības plāns, kas, panākot Līguma noslēgšanas termiņa pagarinājumu, dotu iespēju iegūt labvēlīgākus akciju pārdošanas nosacījumus.

120.6. Bankas "Citadele" pārdošanas termiņš bija noteikts un zināms visām potenciālajām darījuma pusēm. Komisijai ir radies ieskaits, ka **Privatizācijas aģentūra nav spējusi nodrošināt savlaicīgu lēmumu pieņemšanu** un kopš 2009. gada, kad tā kļuva par akciju valdītāju, nav pienācīgi veikusi akciju pārdošanas darījuma vadību. Komisija uzskata, ka bankas "Citadele" pārdošanas process radīja izmaksas, kuras varēja samazināt, ja banka tiktu pārdota bez novilcināšanas.

120.7. Sabiedrība netika informēta par darījumiem ar valsts īpašumu, un tādējādi netika īstenoti labas pārvaldības principi. Bankas "Citadele" darījumā iesaistītās valsts amatpersonas nav vadījušās pēc profesionāli sagatavota komunikāciju plāna, bet informāciju medijiem un sabiedrībai ir sniegušas haotiski, nepārdomāti, radot labvēlīgu vidi baumām un pretrunīgai informācijas interpretācijai.

121. Ministru kabineta rīcība kopumā, bet īpaši Ekonomikas ministrijas un Finanšu ministrijas darbība liecināja, ka bankas "Citadele" pārdošanu tās uzskatīja par atsevišķu uzdevumu, nevis par Latvijas tautsaimniecības attīstībai nozīmīgu projektu.
122. Tā kā bankas "Citadele" akciju pārdošanas process ir pabeigts, nepastāv nekādi būtiski iemesli turpmākajai dokumentu un informācijas, tajā skaitā arī akciju pārdošanas līguma, atzīšanai par tādu, kas būtu jāslēpj no sabiedrības. Šobrīd klasificētās informācijas statuss ir saglabāts lielākajai daļai ar bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesu saistītajiem Ministru kabinetā izskatītajiem informatīvajiem ziņojumiem.
123. Komisija uzskata, ka Garantiju līgumu slēgšana ar Privatizācijas aģentūras valdes locekļiem nekalpo par piemēru labas pārvaldības principu ievērošanai valsts pārvaldē un rada pamatotas šaubas par šāda juridiska risinājuma atbilstību valsts un sabiedrības interesēm, radot neloģisku situāciju, jo būtībā valsts uzņemas pienākumu segt kaitējumu par pašas valsts teorētiski pieteikto prasījumu pret konkrētām amatpersonām.

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

124. Latvijā ir izveidota vienotā finanšu un kapitāla tirgus uzraudzība, ko nodrošina FKTK (kopš 2001. gada, līdz tam to veica LB). FKTK nav spējusi savlaicīgi prognozēt un novērst iespējamus riskus kredītiestāžu darbībā (ko liecina, piemēram, Parex bankas un a/s „Latvijas Krājbanka” maksātnespējas iestāšanās, starptautisko organizāciju paziņojumi par Latvijas kredītiestāžu iesaistīšanos globāla mēroga naudas atmazgāšanas darījumos). Komisija nav guvusi pārliecību par FKTK spēju veikt efektīvu un efektīgu banku darbības uzraudzību.

5. Parlamentārās izmeklēšanas komisijas priekšlikumi

125. Komisija ierosina Saeimai pilnveidot normatīvo regulējumu, lai parlamentārās izmeklēšanas komisijām būtu iespējams iepazīties ar plašāku informācijas klāstu, kas satur komercinformāciju, jo Komisija saskārās ar situāciju, ka gan Finanšu un kapitāla tirgus komisija, gan banka "Citadele", gan Eiropas Centrālā banka atteicās Komisijai sniegt tās pieprasīto informāciju tāpēc, ka trūka nacionālās tiesiskās bāzes. Komisija ierosina precizēt un pilnveidot Parlamentārās izmeklēšanas komisiju likumu un attiecīgos normatīvos aktus, ieviešot krimināltiesisko, administratīvo un disciplināro atbildību par izvairīšanos no informācijas sniegšanas parlamentārās izmeklēšanas komisijai.

126. Komisija ierosina Saeimai uzdot Tieslietu ministrijai precizēt normatīvo regulējumu ierobežotas pieejamības informācijas aprītē, vienkāršojot ierobežotas pieejamības informāciju saturošu dokumentu deklasifikācijas procedūru (piemēram, nosakot, ka klasificēts ir nevis viss Ministru kabinetā izskatītais informatīvais ziņojums, bet tikai atsevišķas tā sadaļas), kā arī, nosakot kārtību, kādā tiek vērtēta to amatpersonu rīcības pamatotība un atbildība, kuras ir atbildīgas par ierobežotas pieejamības informācijas statusa noteikšanu. Nav noteikta institūcija, kas kontrolē, iespējams, pārspīlētas valsts noslēpuma vai ierobežotas pieejamības informācijas lietošanas gadījumus, kā arī nav noteikta atbildība par šādu rīcību.

127. Komisija ierosina izvērtēt pašreizējo kārtību normatīvajā regulējumā, kādā veidā Saeimas deputāti un Ministru kabineta locekļi iegūst pieeju valsts noslēpumam un kādas ir viņu tiesības izmantot to savu amata pienākumu veikšanai. Līdzšinējā prakse ir izraisījusi virkni pārpratumu un tiesisku

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

neskaidrību, diskreditējot gan politisko procesu, gan valsts pārvaldības kārtību, tādējādi radot kaitējumu valsts un sabiedrības interesēm. Amatspersonas, kuras ir ievēlētas vai ieceltas augstos amatos un kurām ir izteikta uzticība pieņemt lēmumus par būtiskiem visas valsts attīstības jautājumiem, tiek ierobežotas iepazīties ar informāciju, kas nepieciešama jautājumu pilnvērtīgai un objektīvai izlemšanai, aizbildinoties, ka šīm personām nevar uzticēt valsts noslēpumu.

128. Saskaņā ar 10. Saeimas lēmumu laikā no 2011. gada 24. februāra līdz 2011. gada 23. maijam bija izveidota Parlamentārās izmeklēšanas komisija par iespējamām pretlikumīgām darbībām akciju sabiedrības "Parex banka" pārņemšanas un restrukturizācijas procesā. Parlamentārās izmeklēšanas komisijas triju mēnešu darbs būtībā netika pabeigts, jo Saeima noraidīja

priekšlikumu pagarināt tās darbību. Parlamentārās izmeklēšanas komisijas darbības turpināšanai nepiekrita arī vairāki tajā pārstāvētie deputāti (M. Kučinskis, A. Šķēle, J. Vucāns, A. Loskutovs), kuri vienlaikus norādīja, ka parlamentāro izmeklēšanu būtu nepieciešams veikt pēc Parex bankas un bankas "Citadele" pārdošanas.⁹²

Daļēji 10. Saeimas izveidotās Parlamentārās izmeklēšanas komisijai noteiktos uzdevumus ir izdevies izpildīt šai Komisijai. Komisija uzskata, ka būtu lietderīgi **Saeimai izveidot īpašu Parlamentārās izmeklēšanas komisiju**, kuras uzdevums būtu detalizēti izvērtēt Parex bankas pārņemšanas un restrukturizācijas ietekmi uz finanšu sektora attīstību un Latvijas tautsaimniecību kopumā, kā arī izvērtēt institūciju un amatpersonu atbildību.

129. Komisija aicina Ministru kabinetu izbeigt slēgt Garantiju līgumus ar amatpersonām un uzdot Tieslietu ministrijai, Finanšu ministrijai un Ekonomikas ministrijai pilnveidot tiesisko regulējumu normatīvajos aktos, lai īpašos gadījumos noteiktu valsts kapitālsabiedrību amatpersonām samērīgu atbildības ierobežošanu.

⁹² Parlamentārās izmeklēšanas komisijas sakarā ar iespējamām pretlikumīgām darbībām a/s "Parex banka" pārņemšanas un restrukturizācijas procesā galaziņojums.

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

Komisijas priekšsēdētājs:

G.Kūtris

Komisijas sekretārs:

I.Parādnieks

Parlamentārās izmeklēšanas komisijas

par valstij piederošo 75 % bankas "Citadele" akciju pārdošanas procesa virzību, pārdošanas cenas un tālākpārdošanas aizlieguma termiņa noteikšanas kritērijiem, akciju pārdošanas līgumā ietvertajiem noteikumiem, izdevumiem pārdošanas konsultantiem un sabiedrisko attiecību pakalpojumiem pārdošanas procesā

galaziņojums

Pielikumi:

1.pielikums. [Pārskats par Komisijas sagatavotajiem un nosūtītajiem pieprasījumiem.](#)

2.pielikums. [Pārskats par institūciju un amatpersonu sniegtajām atbildēm uz Komisijas pieprasījumiem.](#)

3.pielikums. [Starptautisko investoru grupas saraksts.](#)

4.pielikums. [Pārskats par valsts atbalstu *Parex* bankai, bankai "Citadele" un Revertai no 2008. līdz 2015. gadam.](#)